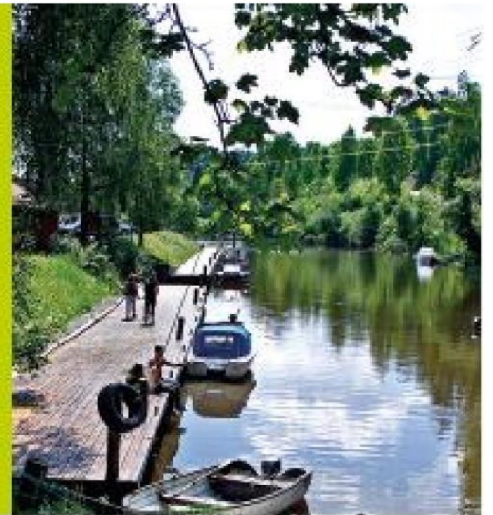

**MARKER
KOMMUNE**

Budsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021

Rådmannens forslag

Innhold

1. Innledning.....	4
2. Rådmannens kommentarer.....	6
3. Sammendrag.....	12
4. Mål- og resultatstyring.....	15
5. Økonomiske rammebetingelser i økonomiplanperioden.....	17
Finansieringssystemet.....	17
Statsbudsjettet 2018.....	18
Eiendomsskatt.....	20
Likviditet.....	22
Forslag til driftsrammer budsjett 2018.....	23
Investeringsbudsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021.....	23
6. Virksomhetenes budsjettkommentarer.....	27
Marker skole.....	27
Grimsbys barnehage.....	30
Familie og helse.....	33
NAV.....	37
Omsorg.....	40
Teknikk, plan og miljø.....	44
Kultur, fritid og bibliotek.....	49
Øvrige områder.....	52
8. Budsjettnoter.....	61
Note 1 – Skattegrunnlag og inntektsutjevnerende tilskudd.....	61
Note 2 – Fiskale inntekter.....	61
Note 3 – Generelle statstilskudd.....	61
Note 4 – Utbytte fra selskaper.....	61
Note 5 - Bruk og avsetning til fond i 2017.....	62
Note 6 - Vekting av avdrag.....	62
9. Kommunale avgifter/gebyrer.....	63
10. Økonomiske oversikter.....	76
11. Obligatoriske budsjettskjemaer.....	79
Budsjettskjema 1A – drift.....	79
Budsjettskjema 1B – til fordeling.....	79
Budsjettskjema 2A – investering.....	80

Visjon

Mullighetene er mange

Verdier

Trygghet
Trivsel
Respekt

“Folk som snakker sammen, skaper sammen”

Derfor vil vi stimulere til samspill mellom Innbyggere, medarbeidere, frivillige og lokalt næringsliv for å ha fornøyde Innbyggere, opprettholde vårt lokalsamfunn og utnytte Markersamfunnets potensiale.

MOT

Marker er en MOT-kommune. Vi vil bevisstgjøre og styrke ungdoms mot – til å leve, bry seg og si nei.

MOTs visjon er et varmere og tryggere samfunn.

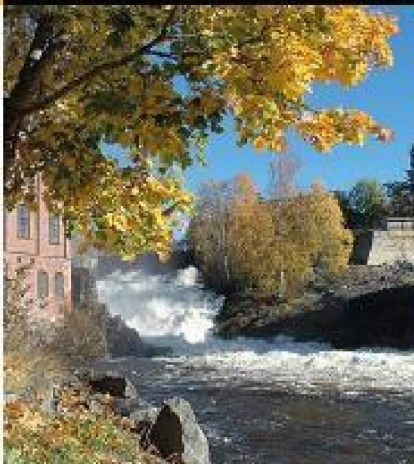
Styringsmål

God tjenestekvalitet med fornøyde brukere.

Tilfredse, stolte og friske medarbeidere.

God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet.

Attraktiv kommune for bosetting og etablering.

MARKER

1. Innledning

Rådmannen legger med dette fram forslag til en fireårig budsjett- og økonomiplan for Marker kommune for årene 2018-2021. Forslaget ivaretar en nøktern, men forsvarlig drift samtidig som den synliggjør behov for et kontinuerlig endrings- og utviklingsarbeid for å møte framtidige behov i Marker kommune.

Forslaget er samordnet i ett dokument slik at årsbudsjettet for 2018 utgjør det første året i økonomiplanen. De fire budsjettskjemaene 1A, 1B, 2A og 2B vedlagt bak i dette dokumentet. Vedlagt er også dokumentet «Mulighetene er mange», et utfordrings- og mulighetsdokument for Marker kommune som verktøy for god planlegging for årene som ligger foran. Dokumentet bygger på det kunnskapsgrunnlaget som allerede foreligger gjennom:

- Tilgjengelig statistikk og framskrivninger
- Erfaringer og rapporteringer fra virksomhetene
- Kommunens årsmelding og årsregnskap
- Regionalt og kommunalt planverk
- Nasjonale forventninger

(Utfordrings- og mulighetsdokumentets statistikk og framskrivninger er oppdatert pr. oktober 2017.)

Kommunens viktigste oppgave er levering av tjenester til innbyggerne, både de rettighetsbaserte tjenestene, men også øvrige velferdstjenester som gjør Marker til en god kommune å bo i. Hvilke tjenester kommunen leverer bestemmes i stor grad av nasjonale prioriteringer. Kommunens oppgave blir å dimensjonere tjenestetilbudene ut fra befolkningens behov og ut fra kommunens økonomiske rammer.

I 2017 skjedde det mye rundt oss når det gjelder kommunestruktur. Våre fem nabokommuner langs E18 vedtok å danne én ny kommune, Indre Østfold kommune, fra 01.01.2020. Vår nabokommune i nord, Rømskog, skal inngå ny kommune med Aurskog Høland, mens våre naboer i sør, Aremark, har varslet at de framover ser det mest hensiktsmessig å samarbeide med Halden.

Marker kommune har lang og god erfaring med kommunesamarbeid, både gjennom grensesamarbeidet med Rømskog og Aremark, og gjennom vertskommunesamarbeid og en lang rekke interkommunale selskap i fellesskap med de øvrige kommunene i dagens Indre Østfold. Felles for samarbeidene er at dette handler om kompetansekrevene tjenester som det ikke er hensiktsmessig at hver enkelt kommune håndterer alene.

I samspillet mellom politikk og administrasjon skal vi jobbe videre for at kommunen skal oppleves som et godt sted å bo og som en organisasjon som tar vare på sine ansatte. Vi vil fortsatt være avhengige av godt samarbeid på tvers av kommunegrenser og vil søke å dra veksler på dette der det er hensiktsmessig. Dette betyr at vi også vil og må søke samarbeid med andre kommuner enn med de vi til nå har tradisjon for.

Ikke bare skal Marker være et godt sted å bo, vi vil også i planperioden ha økt fokus på næring og utvikling for å øke vår attraktivitet hos besøkende og de som ønsker å etablere næringsvirksomhet hos oss.

Arbeidet med å utarbeide budsjett 2018 og rullere økonomiplanen har foregått gjennom en bred politisk og administrativ prosess. Vi har fortsatt det gode arbeidet med en dreining fra å fokusere på

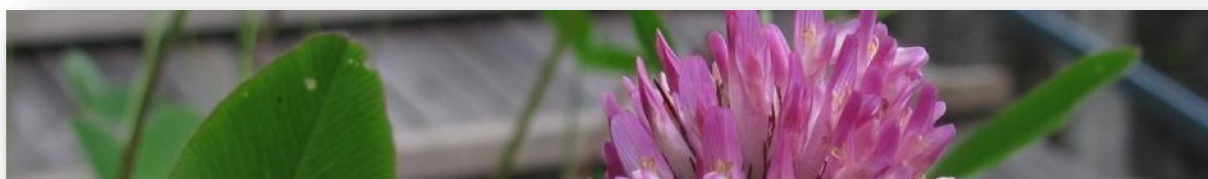
tiltak og økonomi til å styre på resultat og kvalitet. Mulighets- og utfordringsdokumentet har vært et verktøy for å bidra til en slik langsiktig tenkning.

Marker skal ha en stabil, bærekraftig drift. Å fokusere på resultat og kvalitet framfor tiltak og økonomi er krevende øvelse. Det betinger at vi i samspill mellom politikk og administrasjon må definere hva slags kvalitet tjenestene skal ha, hva vi skal styre og lede etter. Først da kan vi ha et bilde av hvilken ressursinnsats som kreves. Dette er et arbeid det vil jobbes kontinuerlig med i planperioden.

Kommunen har kompetente og dyktige medarbeidere som hver dag yter gode tjenester til det beste for Markers innbyggere. Disse er og blir vår viktigste ressurs. Kommunen er rik på menneskelig kapital og kunnskap selv om inntektene er begrenset. Både innbyggere, politikere og medarbeidere er nødvendige bidragsytere for å få til endringer og løsninger på de utfordringene vi står overfor.

Derfor er det ikke bare utfordringer som preger de fire årene vi går inn i den kommende økonomiplanperioden. **Vi ser også muligheter!**

- Vi skal ikke bygge en ny kommune, og kan fokusere på hensiktsmessig organisering og tjenesteutvikling.
- Vi må forsterke og opprettholde styrken å være liten både når det gjelder rekruttering, organisering og i samfunnsutviklingen
- Det er kort vei mellom ideer og beslutninger, og disse korte avstandene skal vi utnytte.
- Markerfellesskapet består av engasjerte innbyggere, frivillige drivkrefter, dedikerte medarbeidere og bevisste folkevalgte som sammen klarer å skape av verdier til det beste for innbyggerne: *Folk som snakker sammen skaper sammen!*
- Vi må legge større vekt på smarte løsninger innen miljø, klima og samfunnsutviklingen generelt, og vi skal ivareta og utvikle de områder som gjør Marker til en spesielt god kommune for bosetting og opplevelser
- Vi skal utvikle vårt omdømme og vår næringsattraktivitet

2. Rådmannens kommentarer

Forslaget til Budsjett og økonomiplan for 2018-2021 er basert på en grundig prosess i samspill mellom formannskapet, administrasjonen og de tillitsvalgte.

Nytt i årets budsjett- og økonomiplanprosess er utarbeidelsen av utfordrings- og mulighetsdokumentet «Mulighetene er mange» (vedlagt i budsjett og økonomiplanen). Dokumentet er utarbeidet av administrasjonen etter KS' anbefaling gjennom vår deltakelse i utviklingsnettverket. Det skal være et verktøy for politikerne for å kunne jobbe langsiktig og grundig med budsjett og økonomiplan basert på det kunnskapsgrunnlaget som finnes tilgjengelig. Det er mitt ønske at dette har fungert etter intensjonen, og at det har bidratt til gode politiske diskusjoner denne høsten.

Markers styrke

I et lite samfunn er det kort vei til hverandre, ressursene er synlige og viljen til å få til noe sammen er så absolutt til stede. Dette innebærer kort vei mellom ideer og beslutninger, og disse korte avstandene skal vi utnytte. Dette er uten tvil en av Markers viktigste styrker, og den skal vi ta vare på. **«Folk som snakker sammen, skaper sammen».**

Videre er det slik at vi ikke skal bygge en ny kommune, og kan således fokusere på hensiktsmessig organisering og tjenesteutvikling i Marker, opprettholde det vi ser fungerer og samtidig rette en innsats mot områder som trenger endret kurs. Vi må forsterke og opprettholde styrken å være liten både når det gjelder rekruttering, organisering og i samfunnsutviklingen.

Usikre tider

Til tross for at Marker kommune på svært kort tid ble utmeldt av Robek er arbeidet med å bygge en robust og bærekraftig økonomi bare så vidt i gang. Den økonomiske virkeligheten er at inntektene fremover ikke står i forhold til utgiftsnivået. Samtidig må vi bygge opp en økonomisk buffer for å kunne håndtere framtidige uforutsette hendelser. Marker kommune hadde i 2016 kun 2,9 % på disposisjonsfond i % av sum driftsinntekter. Det er et betydelig lavere nivå enn det man bør ha som buffer for å takle negative overraskelser i framtida.

Vi står med andre ord overfor store økonomiske utfordringer og har behov for tydelige prioriteringer. Handlingsvilje, reelt handlingsrom og handlingsevne må stå i forhold til hverandre. Rådmannen skal ha betryggende kontroll. Vi må styre med stø kurs, men med noe redusert fart.

Fra 2018 til 2021 anslår SSB («4M») en befolkningsendring for Marker på rundt 0 prosent. Det er imidlertid variasjon i anslått endring innen de ulike aldersgruppene. I de ulike aldersgruppene opp mot 50 år ser vi en generell nedgang, mens det i aldersgruppene 50-66, 67-79 år og 80-89 år er anslått en vekst. Den prognoserte samlede veksten for gruppene 67-79 år, 80-89 år og 90 år og eldre ligger på i underkant av 5 % for disse fire årene.

Ser vi lenger inn i fremtiden, i årene 2020 - 2040, viser statistikken fra SSB (4M) at den største veksten ligger i gruppene 67-79 år, 80-89 år og 90 år og eldre. Samlet vil denne aldersgruppen i årene fram til 2014 øke med over 23 % ifølge prognosen, og med betydelig størst vekst blant de eldste eldre.

Det er av vesentlig betydning for framtidig planlegging å se på den prognoserte befolkningsutviklingen i årene framover. Denne informasjonen er viktig å ta med seg for å

dimensjonere tjenestene i takt med utviklingen. Økonomiplanperioden må sånn sett sees som et mulighetsvindu for å starte dette arbeidet.

Kommunen har de siste årene nedskalert driften, og det er nå svært lite å gå på uten at dette går vesentlig ut over tjenestetilbudet til innbyggerne. Rådmannen foreslår derfor også i år å ta i bruk deler av inntektene fra eiendomsskatt i driften fra 2018.

Strukturelle endringer i kommunene rundt oss har en direkte påvirkning på vår økonomi. Vi mister inntekter som en konsekvens av oppløst eller endret kommunesamarbeid, og det er helt vesentlig at vi allerede i 2018 starter tilpasningen til dette.

Utfordringer

De tydeligste utfordringene har følgende overskrifter:

Forsvarlig økonomisk utvikling totalt sett:

Trenden med at løpende utgifter øker mer enn inntektene fortsetter. Manglende befolkningsvekst og endring i inntektssystem er vesentlige årsaker til dette. Sammensetningen i befolkningen gir utfordringer for tjenestetilbudet, men også for inntektene til kommunen. I og med at også resten av landet får mye av de samme endringene, vil forskjellen ikke øke. Faktisk vil vårt behov **sammenliknet med resten av landet** reduseres i forhold til den eldste delen av befolkningen, noe som gir mindre overføringer. Dette selv om vi opplever å få en stor økning.

Handlefriheten til kommunen er begrenset, særlig med tanke på at en så stor del av de løpende utgiftene er knyttet til lønn og sosiale utgifter. Når denne utviklingen både forsterker seg og virker over tid fører det til at kommunen er nødt til å gjøre nødvendige strukturelle grep og muligens måtte endre en praksis som innbyggere, lag- og foreninger forventer opprettholdt. For å imøtekomme den økonomiske utfordringen må kommunen først og fremst prioritere de lovpålagte oppgavene.

I budsjett 2018 fordeles det kr 198 018 542 ut til de forskjellige virksomhetene. Dette er en økning fra de siste årene, men likevel strever vi i langt større grad nå enn tidligere med å møte alle forventningene. Årsaker til dette er blant annet de økende kostnadene innen pleie og omsorg, samt nedgangen i inntekter knyttet til omleggingen av inntektssystemet og nedgang i antall innbyggere.

Å møte økte behov for pleie, omsorg og helsetjenester:

Marker ligger betydelig lavere enn sammenligningskommuner når det gjelder ressursbruk til pleie- og omsorgstjenesten i dag. Virksomheten har utfordringer med høye sykefraværstall, og det kan være grunn til å anta at dette har sammenheng.

Behovsprofilen for tjenesten vil endres gradvis og veksten i gruppen 67 år og eldre (særlig de over 80 år) vil gi utfordringer på lengre sikt hvis vi ikke allerede nå starter arbeidet med å dreie ressursinnsatsen innenfor pleie og omsorg.

Vi skal i 2018 starte arbeidet med kommunedelplan for helse og omsorg. Hensikten er å planlegge riktig ut i fra de behov vi ser vil komme. Vi vet at aldersgruppen 50-66 øker de nærmeste årene for så å gå tilbake. Disse vil være de eldste fra 2040. Dette forteller oss at vi ved å satse på tidlig innsats gjennom forebygging, hverdagsrehabilitering og fokus på egenmestring for denne gruppen direkte kan påvirke kostnadsnivået vi kan forvente oss 20-30 år fram i tid.

Det er en kjensgjerning at dette området framover vil samlet måtte ta en stadig større andel av ressursene som kommunen har til rådighet, noe som krever fleksibilitet fra hele organisasjonen. Med et gjennomgående marginalt budsjett som ikke kan ta høyde for endringer/volumvekst utover kjente forhold er dette noe som oppleves krevende.

Oppvekst:

Framskrivningen viser at behovet reduseres for barn og unge i skolealder i planperioden. Dette gir imidlertid utfordringer for fordeling av rammen og planlegging av tjenestene, da det ser ut til at utviklingen endrer seg noe igjen etter planperioden. Spesielt vil behovet i forhold til gruppen 10-15 år øke betydelig etter 2020. Dette er viktig informasjon å ta med seg.

Kultur som grunnlag for god folkehelse:

Fysisk aktivitet har fram til i dag vært måleenheten for god helse. Nå vet vi imidlertid at gode lavterskeltilbud innenfor kultur og fritid er viktige tiltak for å skape helse i befolkningen. Et rikt kulturtilbud bidrar til et sosialt lokalsamfunn, og den kulturaktiviteten du bedriver er helsebringende. Samtidig erfarer vi at i tider med krevende økonomiske rammer som krever streng økonomisk prioriteringer er det lett at de ikke lovpålagte tjenestene som dette ofte handler om blir salderingspostene. Dette er definitivt en utfordring også for Marker.

Næringsutvikling og attraktivitet:

Marker er en attraktiv kommune, men har utfordringer i forhold til arbeidsplassutvikling og innbyggertall. Vi er i utkanten av pressområdet og må aktivt markere oss for å få oppmerksomhet og med det etterspørsel etter tomter og lokaler. Mange forretnings- og industrilokaler står tomme, og å skape liv i disse er en av våre store utfordringer. Det å levere gode kundeopplevelser er viktig i alle ledd – og både kommune, reiseliv, handel og næringsliv må være bevisste på og samarbeide om dette. Med økt fokus på næring og utvikling vil vi utvikle et tettere og mer systematisk samarbeid med næringslivet i Marker i årene som kommer.

Vi må også gjøre opplevelsene knyttet til kanalen mer kommersielle, slike at det ikke bare blir opplevelser, men også arbeidsplasser. I 2018 vil vi se at den planlagte vindmølleparken tar form. Etableringen av en vindmøllepark hos oss medfører muligheter for å etablere et besøksenter. Vi vil undersøke muligheten for at et slikt senter kan bli et samarbeidsprosjekt mellom flere aktører som setter miljø, klima og fornybar energi på dagsorden, og som ikke bare bidrar til flere besøkende, men også etablering av nye arbeidsplasser.

Befolkningsutvikling

Hovedtrekkene viser at det er en utfordring å få til en fortsatt positiv befolkningsutvikling med en robust befolkningsstruktur som bidrar til positiv utvikling for Marker kommune. Med de befolkningsanalysene som foreligger er det vesentlig at vi retter en innsats i å videreføre kommunens befolkningsutvikling og skape sysselsetting som gir gode levekår. Det er behov for å øke utdanningsnivået i kommunen, og samtidig øke andelen bosatte med høyere utdanning ved å skape kompetansearbeidsplasser.

Mulighetene

«Mulighetene er mange» er Marker kommunes vedtatte visjon. Visjonen er gammel, men like aktuell og tidsriktig i 2017. Uavhengig av skiftende forutsetninger vil det alltid finnes muligheter, muligheter til å tenke nytt, muligheter til å gjøre ting på andre måter, muligheter for å skape utvikling og trivsel.

Kommuneplanens mål for kommende periode er heller ikke bundet opp mot definerte forutsetninger og rammebetingelser:

- Fornøyde innbyggere
- Opprettholde vårt lokalsamfunn
- Utnytte vårt potensiale

På Telemarksforsknings attraktivitetsbarometer måles kommunene på tre områder for å bestemme vår attraktivitet: Bosetting, opplevelser (besøk) og næringsutvikling. Disse tre områdene er det tidligere vedtatt å jobbe målrettet med, og strategien for arbeidet ble uttrykt slik:

Gjennom engasjement og deltakelse utvikle en attraktiv region der folk finner seg til rette og trives, og der menneskene og de naturgitte ressursene er i sentrum.

Utviklingsfokuset bør fortsatt være førende for arbeidet, og er nær knyttet mot kommunens verdier; **trygghet, trivsel og respekt.**

Vår mulighet fremover blir å produsere de lovpålagte tjenester på en så effektiv måte som mulig, slik at vi til fulle tar ut potensialet ved å være en liten og oversiktlig kommune, men likevel slik at innbyggerne får det de har behov for. Omfordeling av midler mellom virksomheter som følge av endrede forutsetninger må vurderes fortløpende.

Vår fremste utfordring, men også mulighet, blir å ivareta og utvikle de områdene vi brukte som argument for fortsatt å være egen kommune. Dette er i stor grad de oppgaver som ikke er lovpålagt, og vi må derfor skape økonomisk handlingsrom til å utvikle disse. I stor grad dreier dette seg om ungdomstilbud, kulturtilbud og sentrumsutvikling. I tillegg blir det viktig å jobbe for en økning i folketallet og etablering av lokale arbeidsplasser.

Marker kommune må videreutvikle vår tjeneste- og organisasjonskvalitet, og vi må på mange områder forbedre oss på rutiner, kvalitetssystemer og internkontroll. Det vil fortsatt være aktuelt å samarbeid med andre kommuner, selv om mulighetene er blitt noe mindre som følge av kommunereformen.

Våre muligheter er knyttet til at vi i motsetning til kommuner som nå skal benytte de neste årene på å bygge ny kommune, får ro til å produsere og organisere tjenester slik vi selv finner mest mulig hensiktsmessig.

Eiendomsskatt kan gi oss et mulighetsrom som vi i fellesskap må finne ut av. Med de rammebetingelser vi i dag kjenner til, anser jeg det ikke realistisk å avskaffe eiendomsskatten på kort sikt. Eiendomsskatten er vår mulighet til å kunne investere i ny barnehage og eventuelt andre formål. Vi bør imidlertid så langt som mulig benytte eiendomsskatt til formål som kommer innbyggerne direkte til gode og som er enkle og tydelige å forklare. Muligheten for å øke eiendomsskatten må vurderes dersom investeringer ut over dagens nivå skal gjennomføres og tjenestenivå skal kunne opprettholdes eller videreutvikles.

Marker har vært en kommune som er kjent for å «få til noe», en kommune som tør tenke litt annerledes, og en kommune der MOT-verdiene praktiseres. Dette vil vi forsterke ytterligere. **Omdømmebygging** og en bevisst holdning til informasjon og kommunikasjon blir viktig. Vi må løfte fellesskapstenkingen, heie fram Markerlaget og stå sammen om å bygge en framtid for vårt lokalsamfunn.

Vi må ta del av digitaliseringsmulighetene og tørre være ambisiøse i forhold til miljø- og klimatenkingen. I denne sammenheng har Marker allerede gjort store investeringer, og det er viktig at dette også preger vår tenking framover. Haldenkanalen gir oss oppmerksomhet og muligheter, både knyttet til natur, kultur, opplevelse og grønn økonomi. Vindkraftetablering i Marker er omstridt, men vil også gi oppmerksomhet og et utgangspunkt for enda tydeligere å jobbe med fornybar energi. Marker bør vurdere en satsing på smarte løsninger og i denne sammenheng tenke sammen med andre.

«Kommuner som lykkes best med nærings- og befolkningsutvikling kjennetegnes av at kulturen i kommuneorganisasjon har et sterkt innslag av samarbeid, ekstern oppmerksomhet og entreprenørskap. Folk tør å ta sjanser, og lederne blir sett på som innovatører og risikotakere. Kanskje må vedtatte strategiske planer legges til side for ei stund, til fordel for å støtte opp et lovende initiativ fra et lokalsamfunn.» (studie, Telemarksforskning)

Vi har erfaring fra å jobbe slik i Marker og må forsterke dette. Vi selger oss ikke som bosted med gode tjenester, da dette er noe folk forutsetter i dag og tilbys i en hver kommune. Vi selger oss ikke på grunn av beliggenhet eller natur, men på grunn av hva menneskene i felleskap klarer å skape av verdier.

Opprettholdelsen av våre gode kommunale tjenestetilbud er vesentlig for at Marker kommune skal fremstå som en god bokommune. Helhetstenkning og langsiktighet vil være avgjørende for å kunne møte utfordringene og redusere risikofaktorene. Det må bli en tydeligere dreining mot mer forebygging og tidlig innsats for på sikt å redusere behovene for stadig mer av tjenestene med de høyeste kostnadene.

Dette året etablerte Marker kommune et tilbud om hverdagsrehabilitering. Tilbudet fokuserer på at den enkelte skal gjøre en innsats selv for å gjenvinne funksjoner de tidligere har mestret. På denne måten klarer den enkelte seg i størst mulig grad selv, og kan klare hverdagen i eget hjem og nærmiljø. Mestring er sentralt i dette arbeidet, uansett funksjonsnivå. Hverdagsmestring er både et rehabiliterende og et helsefremmende tankesett. Jeg var så heldig å få være med teamet på et hjemmebesøk denne høsten, og fikk se hvordan de samspiller med den enkelte for å oppmuntre til å tro på egne evner. **Dette er nybrottsarbeid vi kan være stolte av.**

Vi skal bruke årene fram mot den ventede veksten i antall eldre som et mulighetsvindu til god og riktig planlegging. Vi starter på nyåret i 2018 det viktige arbeidet med en kommunedelplan for helse og omsorg. Denne skal si noe om behov og riktig dimensjonering av tjenestene.

Sammen skal vi i Marker skape robust ungdom, og som rådmann har jeg et særlig ansvar for å forankre og prioritere det forebyggende arbeidet i alle ledd og legge til rette for et politisk og administrativt eierskap til MOT-arbeidet. At Marker kommune har valgt å være et lokalsamfunn med MOT er en forpliktelse, men først og fremst en unik mulighet. Jeg vil at vi i 2018 skal ha skapt en bredere innsikt om MOT i organisasjonen, og at MOT-filosofien legges til grunn for at vi alle skal **styrke, utvikle og bygge** Markersamfunnet.

Rådmannens budsjettforslag gir grunnlag for at kvaliteten på dagens tjenestetilbud fortsatt kan være god, selv om rammene endres.

Planlegging og gjennomføring av driftsmessige effektiviseringstiltak vil også i framtida være nødvendige for å opprettholde dagens tjenestetilbud. Samtidig er det en grense for hvor mange effektiviseringstiltak man kan gjøre uten at det går ut over kravet om faglig forsvarlige tjenester.

Ørje, 9. november 2017
Tove Kolstad Skadsheim
Rådmann

3. Sammendrag

Budsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021 inneholder en samlet vurdering av kommunens økonomiske situasjon. Rådmannen har lagt vekt på å fremstille budsjettgrunnlaget slik at det gir nødvendig informasjon for en god politisk prosess.

Rammene som er tildelt virksomhetene, er basert på budsjett 2017 med fradrag for uttrekk til IKS, som i 2017 ble et eget rammeområde, tillegg av lønnsoppgjør pr 01.07.17. Lokale forhandlinger høst 2017 er ikke kompensert til virksomhetene, og utgjør en total kostnad for Marker kommune på kr 1 293 420. Denne utgiften må virksomhetene selv dekke innenfor gitte rammer.

Årsbudsjettet for 2018 legges frem som et veldig nøkternt forslag til driftsbudsjett, slik det også ble i 2017. Hovedfokus har vært å få mest mulig «reelle» rammer, både på inntektsiden og rammene ut til virksomhetene. Det er lagt inn en avsetning til disposisjonsfond med kr 8 275 950, som er 2,96 % av driftsinntektene.

I økonomiplanperioden 2019-2021 har noen av virksomhetene fått en redusert ramme, noen er uforandret og andre har fått økt ramme. Her er blant annet demografiutviklingen lagt til grunn for reduksjon, uendret og økte rammer. Inntektsiden er vanskelig å si noe eksakt om, da det er lagt opp til endring i inntektssystemet fra år til år, men vi har forholdt oss til KS sine prognosetall, med noe justering på antall innbyggere og skatteinngang.

Marker kommune er og har vært i lang tid en inntektssvak kommune. Skatteinngangen de siste årene har vært lav sammenlignet med gjennomsnittskommunen. I 2016 var skatteprosenten for Marker kommune 82,8 % av landsgjennomsnittet. 2016 var et godt år for Marker kommune når det gjelder skatteinngang på landsbasis. Totalt i Østfold hadde Marker kommune 6 kommuner bak seg i forhold til skatteprosent av landsgjennomsnittet.

For beregning av rammetilskudd og skatt på inntekt og formue, er det som tidligere år benyttet prognosemodellen utarbeidet av Kommunens Sentralforbund. Forslag til avgift på kommunale tjenester følger som egne punkter i budsjettvedtaket. Eiendomsskatt er for 2018 beregnet til en inntekt på kr 10,7 mill. Dette ut fra anslått inntekter i 2017. Det er i økonomiplanperioden, 2019-2021 foreslått en økning i eiendomsskatten med 0,5 promille fra 2020 som gir økte inntekter på kr 1,1 mill. Aksjeutbytte fra Østfold Energi er ikke lagt inn i budsjettforslag 2018, og heller ikke i økonomiplanperioden 2019-2021.

Investeringsbudsjettet for 2018 er på kr 62,1 mill. Det er ikke foreslått opptak av lån til videreutlån (startlån) for 2018. Det er forutsatt nye låneopptak til ny barnehage, vann/kloakk, enøk kommunale bygg, kirkeformål, maskinpark, Ørje torg, diverse IKT utstyr i hele kommunen, opparbeidelse av tomter også videre. En detaljert oversikt følger senere. Lånene innen vann/avløp finansieres etter selvkostprinsippet.

I økonomiplanperioden 2019-2021 er det lagt inn forslag om låneopptak på kr 15 mill hvert av årene i økonomiplanperioden. Kr 5 mill av dette er investeringer på selvkostområdet.

Oppsummering av budsjettforslaget:

Politikk og utvalg

Foreslått ramme for 2018 er kr 2,8 mill. Det er en liten nedgang fra 2017. I budsjett- og økonomiplan 2017-2020, ble det foreslått en reduksjon i rammen fra 2020 under forutsetning at antall representanter i kommunestyret ble redusert. Dette er tatt bort i budsjett- og økonomiplan 2018-2021, da et nytt politisk reglement skal opp til behandling, og effekten av dette kostnadsmessig ikke er kjent når budsjettforslaget blir lagt frem.

Stab/støtte og fellesfunksjoner

I forslag til ramme for stab, støtte og fellesutgifter, er rammen redusert med 290 000. Innsparingen er fordelt på naturlig avgang og driftskostnader. I tillegg er utgifter til lisenser økt. I økonomiplanperioden 2019-2021 er det foreslått ytterligere innsparinger fra 2021. Dette området selger noe tjenester til Rømskog. Fra 01.01.2020 opphører dette, og da må kostnadene reduseres tilsvarende.

Livsynsmål

I budsjett- og økonomiplan 2017-2020 ble det foreslått og redusere overføring med kr 100 000 per år. Forslaget for 2018 er derfor redusert med kr 100 000 i forhold til budsjett 2017. I økonomiplanperioden 2019-2021 er det redusert med ytterligere kr 100 000 frem til og med 2020.

Marker skole

Marker skole har følgende reduksjoner i rammene fra 2018-2021: 2018: kr 700 000, 2019: kr 300 000, 2020: kr 300 000 og 2021: kr 200 000. Dette med bakgrunn i synkende elevtall, spesielt i aldersgruppen 13-15 år. I tillegg viser KOSTRA-tall at Marker kommune gjennom flere år har brukt relativt sett mye penger på skole.

Grimsbym barnehage

Her er rammen økt med kr 100 000 fra 2018. Ingen videre økning i perioden 2019-2021. Økningen fra 2018 er begrunnet med ny lov om pedagognorm og bemanningsnorm som gjør at lønnskostnadene vil øke noe. Antall barn er fortsatt veldig variabelt gjennom hele året, og det gir store utfordringer i og legge et så riktig budsjett som mulig.

Private barnehager

Her er rammene redusert med kr 400 000 fra 2018. Dette med bakgrunn i regnskapstall for 2017. I økonomiplanperioden er rammen redusert med ytterligere kr 200 000 for 2021. Pedagognorm og bemanningsnorm påvirker også de private barnehagene, og tilskudd til dette skal ligge i de foreslåtte rammene.

Familie og helse

Her er rammen for 2018 økt med kr 1 110 000. Av dette går kr 600 000 til stilling rus/psykiatri som tidligere har blitt dekket av midler fra Fylkesmann, men som nå er overført til kommunene. Det er også forslag om økt satsing på Helsestasjon/skolehelsestasjon med 40 % stilling, og økt stilling fysioterapi som foreslås videreført fra 2017.

Nav

En økning av ramme fra 2017 til 2018 med kr 162 700. Regnskapstallene for 2017 viser en betydelig økning i utbetaling av sosialhjelp, med dette som bakgrunn foreslås en økning i rammene fra 2018. I økonomiplanperioden 2019-2021 er det ingen ytterligere økning.

Omsorg

Her er rammen økt med kr 2 mill i forhold til 2017. Høyt sykefravær gjennom hele 2017 gir økte kostnader for Omsorg. Regnskapet for 2017 viser et betydelig merforbruk i forhold til budsjett, og med bakgrunn i det er det derfor foreslått en rammeøkning på kr 2 mill. I økonomiplanperioden 2019-2021 er det foreslått ytterligere økning med kr 500 000 fra 2019. Ingen økning i 2020 og 2021. Noe av inntektsgrunnlaget er tatt bort i form av færre salg av plasser til andre kommuner.

Teknikk, plan og miljø

Her er rammen økt med kr 450 000 fra 2017. Bakgrunnen for det er tapte inntekter i form av salg av tjenester til andre kommuner. Det er ikke tatt høyde for ekstraordinært vedlikehold eller andre ekstraordinære kostnader i budsjett- og økonomiplanperioden 2018-2021 på dette området. De sakene som oppstår som følge av utsatt vedlikehold, eller andre årsaker, vil bli fremmet som egne saker i 2018-2021.

Kultur, fritid og bibliotek

Utgangspunktet er budsjett 2017 med tillegg av lønnsoppgjør 01.07.2017 som videreføres i budsjett 2018, og i økonomiplanperioden 2019-2021. Ingen endring i rammene er foreslått.

Næring

Ramme for 2018 er foreslått med kr 1 064 784. Det er samme som i 2017, kun justert for lønnsoppgjør 01.07.2017. Ingen foreslått endring i økonomiplanperioden 2019-2021.

Budsjett 2018 er stramt for flere av virksomhetene, og uforutsette kostnader her, som for eksempel kjøp av ekstraordinære plasser på MBSS, Barnevern og Psykiatri/rus kan gjøre at gjeldende virksomheter ikke vil klare å holde sine rammer. Det samme gjelder Plan, miljø og teknikk. Her er ekstra ordinære kostnader som følge av utsatt vedlikehold ikke budsjettet med i 2018, heller ikke i økonomiplanperioden. De sakene vil måtte komme som egne saker med egen finansiering.

4. Mål- og resultatstyring

Marker kommune har valgt en organisasjonsmodell med rådmannsnivå (rådmann og kommunalsjef) og syv virksomheter, såkalt flat struktur. Stab og støttefunksjonene er organisert direkte under rådmannen. Den politiske styringen består av sektororienterte utvalg, men vektlegger også en helhetsorientering. For å ha en godt fungerende organisasjon fordrer det en gjennomgående bevissthet og forståelse for hva vi skal ha i fokus og arbeide for, både samlet for hele kommunen, på tvers av virksomhetene og innad i hver enkelt virksomhet. Vi skal ha en helhetlig styring.

Rammene for styring og utvikling av Marker kommune består i hovedsak av fire hovedelementer:

1. Visjonen og verdiene våre
2. Målene våre
3. De økonomiske rammene
4. Lovverket som regulerer alle side av kommunal tjenesteyting og drift

Marker kommunes visjon er: **MULIGHETENE ER MANGE**

Vi bygger vår virksomhet på verdiene **Trygghet, Trivsel og Respekt**. Verdiene danner grunnlaget for verdibasert ledelse og for utvikling av organisasjonen. Verdiene skal videre fungere som en rettesnor for samtlige medarbeidere i Marker kommune i den daglige tjenesteytingen. Verdiene ligger til grunn for utarbeidelsen av våre mål og i videre arbeid med måloppnåelse.

For å kunne implementere disse verdiene er vi avhengige av et tydelig og godt lederskap som kjenner til hvilke handlinger og holdninger som fremmer nettopp disse verdiene. Det er i Marker vedtatt en plattform for god ledelse. Hovedmålet for ledelse i vår kommune er: **Trygg, god og enhetlig tjeneste**.

Overordnet strategi for økonomiplanperioden 2018-2021

Kommuneplanens samfunnsdel for 2016-2028 ble vedtatt av kommunestyret 15.12.2015, og fastsetter hva som er de langsiktige utfordringer, mål og strategier for samfunnsutviklingen i Marker kommune. De tre overordnede målene i Marker er:

1. Fornøyde innbyggere
2. Opprettholde vårt lokalsamfunn
3. Utnytte vårt potensiale

Kommunens samlede virksomhet skal utvikle tjenester i samsvar med følgende hovedmål vedtatt i samfunnsdelen:

1. Å fortsatt ha en positiv befolkningsutvikling
2. Opprettholde lokalt arbeidsmarked
3. Opprettholde et godt tjenestetilbud
4. Utvikle et levende sentrum med økende aktivitetstilbud
5. Enklere tilgang for unge og eldre til aktiviteter og sosiale arenaer
6. Infrastruktur som tilrettelegger for innflytting og næringsetablering
7. Senke terskelen for deltakelse i samfunnet
8. Utjevne sosiale forskjeller som påvirker helsen

9. Lage boliger som bidrar til bedre helse og mulighet for å bo hjemme lengre for eldre
10. Begrense behovet for individuell transport
11. Kommunen skal ta miljøansvar i egen virksomhet

Det er utarbeidet strategier for hvert enkelt av disse, som er å finne i nevnte plan: [Kommuneplanens samfunnsdel](#)

God målstyring handler om å styre på flere dimensjoner, og rådmannen foreslår at fortsetter med følgende 4 fokusområder med gjennomgående styringsmål for planperioden:

1. Tjenestekvalitet (brukere) – **God tjenestekvalitet med fornøyde brukere**
2. Organisasjonskvalitet (medarbeidere) – **Tilfredse, stolte og friske medarbeidere**
3. Økonomi – **God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet**
4. Samfunn – **Attraktiv kommune med mennesker og natur i fokus**

Tabellen nedenfor viser hva som er de gjennomgående måleindikatorene i alle virksomheter, og også noen oppførte felles mål (eller kommunesnitt). Hver virksomhet utarbeider sine arbeidsmål for 2018 med utgangspunkt i dette.

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2015	2016	Mål 2018
Tjenestekvalitet (brukere)	God tjenestekvalitet med fornøyde brukere				
	Opplevd service	BU			
	Brukermedvirkning	BU			
Organisasjonskvalitet (medarbeidere)	Tilfredse, stolte og friske medarbeidere				
	Medarbeidertilfredshet (10-FAKTOR)	MU			
	- Nærvær	DK			93 %
	Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK			100 %
Økonomi	God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet				
	Forbruk mot budsjett	DK			100 %
Samfunn	Attraktiv kommune med mennesker og natur i fokus				
	Miljø og klima				
	- Livskvalitet og folkehelse				
	- Ungdom i fokus				

5. Økonomiske rammebetingelser i økonomiplanperioden

Mål med innføring av økonomimål eller handlingsregel er å få en mer sunn utvikling i kommunens økonomi, og sikre at vi har nødvendige reserver. Marker kommune har følgende mål i budsjett- og økonomiplan 2018-2021:

Tekst	Regnskap 2016	Ambisjon 2017	Ambisjon 2018	Ambisjon 2019	Ambisjon 2020	Ambisjon 2021
Disposisjonsfond	6 351 843	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Netto driftsresultat i %	6,88 %	1,85 %	1,85 %	1,85 %	1,85 %	1,85 %

Finansieringssystemet

De frie inntektene til kommunene består av:

- Skatteinntekter
- Inntektsutjevnerende tilskudd
- Rammetilskudd
- Eiendomsskatteinntekter
- Integreringsstilskudd og rentekompensasjon

Dette er inntekter som kommunen kan rå fritt over, uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk.

Det overordnede formålet med inntektssystemet er å jamne ut kommunens forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine. Dette gjøres ved at man tar hensyn til strukturelle forskjeller i kommunens kostnader og forskjeller i skatteinntektene. Omfordelingen som følge av disse skjer gjennom innbyggertilskuddet.

Inntektssystemet inneholder også tilskudd som utelukkende blir gitt ut fra regionalpolitiske mål. Marker kommune får i budsjett 2018 overført kr 4 090 000 i distriktstilskudd Sør Norge. I 2017 var det tallet kr 3 075 000. Bakgrunnen for dette tilskuddet er at det skal ivareta kommuner i Sør-Norge med svak samfunnsmessig utvikling. Distriktstilskudd Sør-Norge gis med en sats pr kommune og en sats pr innbygger. Tilskuddet blir tildelt kommuner i Sør Norge etter følgende kriterier:

1. Har under 3 200 innbyggere, eller en distriktsindeks på 46 eller lavere
2. Har hatt en gjennomsnittlig skatteinntekt de siste tre årene som er lavere enn 120 % av landsgjennomsnittet.
3. Ikke får distriktstilskudd Nord Norge.

Distriksindeksen til Marker kommune er pr dato 36, og baserer seg på 2016 regnskapstall. Denne indeksen justeres hvert år.

Forskjellene mellom landets kommuner er til dels store når det gjelder kostnadsstruktur som følge av blant annet ulik demografi, levkårforhold med mer. Forskjellen gjør at etterspørselen etter kommunale tjenester og kostnadene ved disse vil variere mellom kommunene.

Indeksberegnet utgiftsbehov for Marker kommune i 2018 i Statsbudsjettet er beregnet til 1,06613 i 2018 – det vil si noe over gjennomsnittet som ville vært 1,000. Til sammenligning var dette beregnet til 1,06699 i 2017, og det vil si at Marker kommune reelt sett er beregnet til å få noe lavere utgiftsbehov i 2018 sammenlignet med 2017, sett opp mot landsgjennomsnittet. Disse tallene baserer seg på regnskapstallene for 2016. Detaljer om dette fremgår av Utfordrings- og mulighetsdokumentet.

Statsbudsjettet 2018

I forslag til statsbudsjett for 2018 får kommunene en vekst i frie inntekter på 2,6 %, beregnet ut fra anslag på regnskap 2017. Østfoldkommunene anslås samlet sett å få en vekst på 2,5 % i 2018 ut fra samme beregningsmåte. Marker kommune er beregnet til og få en vekst på 1,7 %

I Østfold har Moss, Spydeberg og Råde den største % andelen i vekst, fra 3,4 % til 3,8 %. De kommunene med lavest vekst er Aremark og Trøgstad med henholdsvis 1,5 % og 1,6 %.

Pris- og lønnsveksten (deflatoren) er anslått til 2,6 %, slik at den beregnede realveksten for Østfoldkommunene blir -0,1 %. For Marker kommune er det ikke en vekst, men en nedgang på 0,9 %.

En del av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner fordeles etter skjønn. Departementet fordeler fylkesvise skjønnsrammer som fylkesmennene fordeler videre til kommunene etter retningslinjer gitt av departementet. Det samlede skjønnsstilskuddet for 2018 er satt til kr 39 000 000. Kr 31 500 000 er fordelt til kommunene, mens 7 500 000 millioner er holdt tilbake av Fylkesmann for senere fordeling. Marker kommune har i budsjett 2018 fått tildelt kr 400 000 mot kr 300 000 i 2017.

Østfoldkommunene oppnådde samlet en klar resultatmessig forbedring fra 2015 til 2016. Det er likevel verdt å merke seg at forbedringen i fylket er langt svakere enn landssnittet. 16 av 18 kommuner i Østfold hadde et positivt netto driftsresultat i 2016. 15 av kommunene hadde det vi kan kalle et akseptabelt resultat på over 1,75 %. Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for 2016 for Marker kommune var på 6,9 %, bare Rømskog kommune hadde bedre resultat med 7,7 %.

I tillegg til at kommunene i Østfold har relativt svake driftsresultater, har de også lite frie reserver. Kommunene er dermed i en sårbar situasjon, og har lite buffere å møte uforutsigbare hendelse med.

Samlet har kommunene i fylket oppnådd en økning av nivået på frie fond fra 2015 til 2016. Nivået er imidlertid i laveste laget i de fleste kommunene, og samlet for fylket er nivået lavere enn landsgjennomsnittet.

Marker kommune hadde i 2016 kun 2,9 % på disposisjonsfond i % av sum driftsinntekter. Det er et lavere nivå enn det man bør ha som buffer for å takle negative økonomiske utfordringer i framtida.

Nedenfor følger en tabell med netto driftsresultater i økonomiplanperioden:

Netto driftsresultat	Regnskap 2016	Budsjett (end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Brutto driftsinntekter	-289 697 559	-273 024 115	-279 717 375	-273 632 550	-269 706 500	-268 785 500
Netto driftsresultat	-19 925 599	-9 341 488	-8 275 950	-4 009 017	-3 330 122	-3 209 224
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	6,88	3,42	2,96	1,47	1,23	1,19
Endring i brutto driftsinntekter		-5,76	2,45	-2,18	-1,43	-0,34
Endring i brutto driftsutgifter		-3,3	2,64	-1,76	-2	-0,93

Denne tabellen viser at Marker kommune ikke klarer å oppfylle vedtak i budsjett 2017-2020 med et netto driftsresultat fra 2019-2021 med 1,85 %.

Tabellen under viser hva netto driftsresultat måtte ha vært i 2019-2021 hvis vi skulle oppfylt kravet:

Tekst	2019	2020	2021
Netto driftsresultat	4 009 017	3 330 122	3 209 224
Netto driftsresultat 1,85 %	5 062 202	4 989 570	4 972 532
For lite penger/eller brukt for mye	1 053 185	1 659 448	1 763 308

Inntektssystemet gjør at vi kun har budsjettert med kr 559 000 i INGAR (overgangsordning) for 2019, i 2020 og 2021 er den negativ med kr 143 000. Dette gir store utslag på inntektssiden vår.

Alle virksomhetene har nå gått gjennom sine tall i forhold til innsparinger, og det er vanskelig å se hvor ytterligere kutt skal tas. Kr 1 053 185 er mye penger i et allerede stramt budsjett. Da må vi gå på ikke lovpålagte tjenester som ytterligere nedskjæringer på for eksempel vedlikehold og kultur.

Det er mulig at et netto driftsresultat på 1,85 % er for ambisiøst i forhold til økonomien til Marker kommune fremover. Fra 2014 har Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi anbefalt at netto driftsresultat bør ligge på 1,75 % over tid. Tabellen under viser utviklingen over tid i netto driftsresultat for Østfold:

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter - konsern (2003-2016)														
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0101 Halden	-1,6	2,9	4,2	3,6	0,5	0,8	-0,6	-0,8	-8,1	-3,7	-3,0	0,1	2,3	4,5
0104 Moss	-0,6	0,9	5,4	5,1	4,5	-0,6	0,0	2,9	3,9	1,5	0,0	1,8	3,9	3,9
0105 Sarpsborg	-0,3	2,1	4,9	7,7	2,6	-2,5	0,4	2,9	0,6	1,6	1,3	-1,2	1,2	3,2
0106 Fredrikstad	-1,6	-1,3	5,6	6,0	2,3	-0,1	-0,8	-0,3	2,6	3,2	1,5	2,6	1,2	2,7
0111 Hvaler	-5,2	4,9	6,0	8,5	-2,0	-1,1	6,6	8,4	-3,8	0,8	3,1	3,7	-0,8	-0,6
0118 Aremark	-5,6	-5,1	-7,8	13,7	2,5	-4,2	-1,9	0,7	-7,8	2,2	4,6	1,1	0,5	-0,5
0119 Marker	3,9	1,2	7,1	7,3	4,3	3,3	0,1	2,7	0,2	-0,4	-1,1	-2,4	3,2	6,9
0121 Rømskog	6,2	4,2	14,9	17,0	7,7	11,1	4,0	4,7	5,5	4,0	1,7	4,0	2,6	7,7
0122 Trøgstad	0,9	8,2	7,0	6,0	1,9	0,7	6,4	4,0	1,5	8,6	4,9	3,7	4,9	4,9
0123 Spydeberg	-0,1	3,9	7,0	5,8	2,5	-2,2	0,1	1,7	1,3	3,3	0,7	-2,4	0,2	0,0
0124 Askim	1,1	2,3	6,3	9,1	3,3	4,1	2,0	3,0	3,6	10,8	3,9	0,6	1,4	3,4
0125 Eidsberg	-1,8	0,8	2,5	7,2	3,0	-1,8	-0,9	0,7	1,3	3,9	2,2	1,0	2,1	1,9
0127 Skiptvet	2,1	1,5	7,0	13,2	9,9	6,6	5,6	2,2	1,5	4,1	0,5	1,6	1,4	4,5
0128 Rakkestad	1,2	2,6	4,4	3,0	0,6	-1,9	2,2	1,9	1,6	1,1	0,5	0,8	1,7	3,7
0135 Råde	-4,2	1,6	1,7	4,0	-3,5	-4,1	1,6	1,6	2,7	3,5	4,9	1,5	2,7	4,1
0136 Rygge	-2,0	-2,2	-1,4	-0,9	2,1	1,8	3,1	1,5	-0,5	0,6	0,9	0,4	3,3	4,4
0137 Våler (Østf.)	2,2	0,5	4,0	5,5	2,6	2,0	2,3	-1,2	-0,3	0,9	1,6	5,2	5,6	6,9
0138 Hobøl	-3,5	-0,6	-2,3	-0,8	4,6	2,5	-1,0	0,3	0,1	0,9	-2,1	-3,8	-0,3	4,6
EKA01 Østfold	-0,9	0,9	4,7	5,8	2,5	-0,2	0,5	1,4	0,8	2,2	1,0	1,0	1,9	3,4
EAK Landet	0,2	2,7	3,9	6,5	2,9	0,4	3,2	2,6	2,5	3,2	2,8	1,3	3,0	4,0
EAKUO Landet uten Oslo	0,7	2,2	3,8	5,4	2,2	-0,4	3,0	2,5	2,1	2,9	2,7	1,2	2,9	4,1

Prognosemodellen fra Kommunenes Sentralforbund (KS) er lagt til grunn for beregning av rammetilskudd og skatt på inntekt/formue i rådmannens budsjettforslag. Vi har for 2018 budsjettet med en befolkning på 3 585 innbyggere. Per 01.01.2017 hadde Marker kommune 3 597 innbyggere. Statsbudsjettet bruker SSB sin forventede befolkningsutvikling som grunnlag for beregning av frie inntekter, derfor vil det være en differanse mot det som er oppgitt i Grønt hefte og det som KS mener bør legges til grunn ved beregning av frie inntekter.

Eiendomsskatt

Kommunestyret vedtok i møte 16.12.2014, sak PS 68/14, med hjemmel i Lov om eiendomsskatt til kommunene av 6. juni 1975 nr 29 §§ 2 og 3 a, samt senere endringer i denne lov, å utvide eiendomsskatteobjektene fra kun å gjelde verker og bruk til at det utskrives eiendomsskatt i 2016 på faste eiendommer i hele kommunen.

Skattevedtekter ble vedtatt i kommunestyret 16.06.2015, sak nr 50/15.

Marker kommune innførte eiendomsskatt på verker og bruk fra 01.06.1999. Skattesatsene for disse er per dags dato 7 promille. Verker og bruk ble i 2015 retakstert. Fra 01.01.2016 ble det innført eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen. Promillesatsen i budsjett 2018 er foreslått til 4 promille for faste eiendommer og 7 promille for verker og bruk.

For 2018 faktureres eiendomsskatten i 4 terminer.

I henhold til kommunestyret 15.12.15, sak 90/15 ble følgende vedtak fattet om eiendomsskatt: «I medhold av kommunestyrets vedtak om utvidelse av eiendomsskatt, sak 68/14 og Eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 bokstav a), skal eiendomsskatten i 2016 skrives ut på fast eiendom i hele kommunen, bortsett fra eiendommer i områder som er regulert til forretnings- og næringsformål, jmf eiendomsskattelova § 7 litra d.»

Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 7 %, jf Esktl §13.

I medhold av eiendomsskatteloven § 12 bokstav a) differensieres satsene ved at den skattesats som skal gjelde for (bebygde) boligeiendommer og fritidseiendommer settes til 4 %.

I medhold av eiendomsskatteloven § 12 bokstav b), differensieres satsen ved at satsen for all skattepliktig, ubebygd grunneiendom settes til 4 %.

I medhold av eiendomsskatteloven § 7 bokstav b), fritas bygning som har historisk verdi for eiendomsskatt, jmf § 7 litra b. Nyoppførte boliger fritas etter eiendomsskatteloven § 7 bokstav c) i inntil 3 år etter utstedt midlertidig brukstillatelse/ferdigattest.

Administrasjonen bes eventuelt legge frem egen sak på kostnads-dekning av endringsforslaget når eiendomsskatt er utskrevet og en ser den reelle effekten av endringen.

I 2016 var det 16 kommuner i Østfold som skrev ut eiendomsskatt. Eiendomsskatten totalt i Østfold utgjorde 3,9 % av kommunenes samlede brutto driftsinntekter både i 2015 og i 2016.

Lånegjeld

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler. Når det gjelder utlån er både formidlings lån og utlån av egne midler fratrukket.

De fleste av kommunene i Østfold har netto utgifter til finans og avdrag som belaster det økonomiske handlingsrommet. For 2016 viste tallene at Marker kommune har 51,7 % i langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter. Hvaler, Rygge og Sarpsborg er de kommuner i Østfold med mest gjeld, med henholdsvis 111,7 %, 110 % og 107,8 %. Minst gjeld har Marker, Skiptvet og Rømskog med henholdsvis 51,7 %, 34 % og 26 %. Gjennomsnittet i landet er 97,7 %.

Gjelda i Østfold kommunene økte betydelig i perioden 2003-2015. Total lånegjeld målt i % av sum driftsinntekter har gått litt ned i 2016, og nivået ligger på 99 %.

Lånegjelden per innbygger er for Østfold ved utgangen av 2016 beregnet til kr 60 591 For Marker kommune er tallet kr 30 792.

Fondsbeholdningen

Fondsbeholdningen vil variere over tid. Dette har sammenheng med i hvilken grad kommunene velger å bruke av fondsmidler til investeringsformål og til drift.

Fondskapitalen er en viktig buffer mot uforutsette forhold på inntekts- og utgiftssiden, og som egenkapital for å redusere lånefinansieringen ved investeringer.

I økonomiplan perioden er det foreslått å sette av følgende til disposisjonsfond:

2018	kr 8 275 950	2,96 % av sum driftsinntekter
2019	kr 4 009 016	1,47 % av sum driftsinntekter
2020	kr 3 330 121	1,23 % av sum driftsinntekter
2021	kr 3 209 224	1,19 % av sum driftsinntekter

Likviditet

Likviditeten til Marker kommune er god, men har i perioder tidligere år vært vanskelig. Det ble derfor i 2012 tatt opp driftskreditt på kr 10 mill som ble ytterligere utvidet i 2014 med kr 10 mill. Det har i siste halvdel av 2015 og frem til i dag ikke vært behov for å trekke på driftskreditten. Det er viktig for Marker kommune og kunne betale sine forpliktelser til lokale og andre leverandører til rett tid, lønnsutbetalingen må også gå til rett tid hver måned. Derfor er det viktig at rådmann får fortsatt fullmakt til å oppta driftskreditt på inntil kr 30 mill hvis det skulle være behov.

Arbeidskapital er forskjellen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Arbeidskapitalen defineres som en del av kommunens driftskapital, og er et mål for kommunens likviditet. Arbeidskapital er kapital kommunen trenger for å finansiere den daglige driften.

Nedenfor følger en tabell over utvikling av arbeidskapitalen i Marker kommune:

År	Beløp
2011	-3 250 026
2012	-5 151 627
2013	2 942 090
2014	-9 549 348
2015	32 077 990
2016	30 169 569

Denne tabellen viser utviklingen i arbeidskapitalen som igjen påvirker likviditeten. Som vi ser har det i perioden fra 2011-2014 vært negativ arbeidskapital. Det er først i 2015 dette har endret seg, den utviklingen har fortsatt i 2016.

Nedenfor følger en tabell som viser utviklingen av arbeidskapitalen i økonomiplanperioden:

År	Beløp
2016 Regnskap	30 169 569
2017 Budsjett	13 445 187
2018 Budsjett	10 021 022
2019 Budsjett	5 754 089
2020 Budsjett	5 075 194
2021 Budsjett	4 954 296

Tabellen viser svingninger fra år til år. Men, vi ser en nedgang i arbeidskapitalen i økonomi-økonomiplanperioden.

Forslag til driftsrammer budsjett 2018

Virksomhet/område	Nettoramme budsjett 2018
Politikk og utvalg	2 800 000
Stab, støtte og fellesutgifter	22 242 874
IKS	10 700 000
Livsynsformål	3 569 000
Marker skole	36 229 313
Grimsby barnehage	5 355 399
Private barnehager	12 000 000
Familie og helse	21 069 275
Nav	4 600 000
Omsorg	58 484 037
Teknikk, plan og miljø	15 605 228
Kultur, fritid og bibliotek	4 298 632
Næring	1 064 784
Sum	198 018 542

Noen av virksomhetene har fått økt sine rammer fra 2017. Det er Omsorg, Nav, Familie og Helse, Grimsby barnehage, IKS og Teknikk, plan og miljø. De andre virksomhetene har fått reduserte eller uendrede rammer. Siden ett av kravene i kommuneloven er at årsbudsjettet skal være realistisk, er det fortsatt viktig å videreføre det i budsjett- og økonomiplanperioden 2018-2021.

Investeringsbudsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021

Utgifter som klassifiseres som investeringer skal bokføres i investeringsregnskapet og aktiveres i balansen som anleggsmidler. Investeringsutgifter er:

- Anskaffelse av eiendeler som er bestemt til varig eie eller bruk, og som er av vesentlig verdi.
- Påkostning på eksisterende varige driftsmidler, som er av varig og vesentlig verdi.

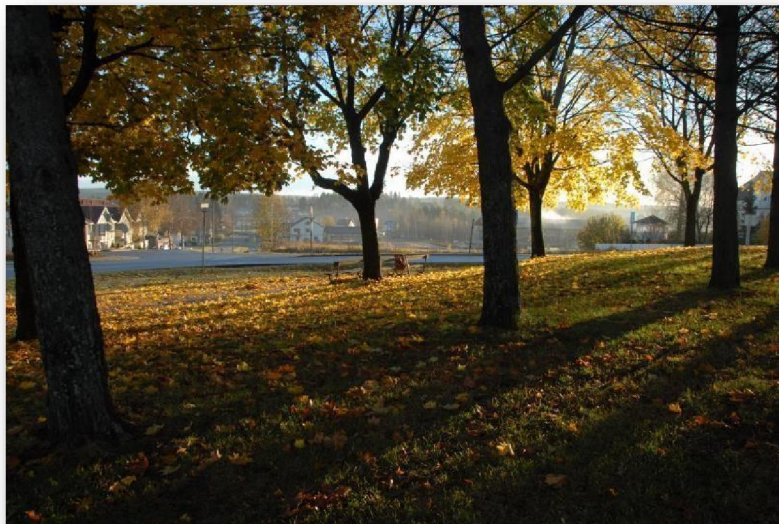

Med varig eie eller bruk sier GKRS Regnskapsstandard at varig eie er satt til økonomisk levetid på minst 3 år, mens vesentlighetskriteriet er satt til minst kr 100.000. Disse kriteriene er uavhengig av kommunestørrelse, selv om man kan tenke seg at vurderingen kunne bli forskjellig i store og små kommuner.

Som påkostning regnes utgifter som øker anleggsmiddelets bruksverdi, i motsetning til vedlikehold som skal opprettholde en standard på et nivå den var opprinnelig. Det regnes som påkostning når et anleggsmiddel utvikles for å møte nye krav fra brukere eller fra offentlige myndigheter. Tiltak som fører eksempelvis en bygning til en annen stand eller bedre standard enn den har tidligere, regnes som påkostning. Med standard foreslås anleggsmidlets relative standard. Det vil si at tiltak som holdet et anleggsmiddel innenfor samme standard kan innebære at anleggsmidlet får en teknisk høyere kvalitet som følge av kvalitetsutviklingen over tid, uten at økningen i kvalitet tilsier at utgiften skal klassifiseres som påkostning.

Det regnes også som påkostning når det investeres i tiltak som utvikler potensialet i et anleggsmiddel. Dette kan være tiltak som endrer anleggsmidlets funksjoner, arealbruk eller standard, samt arbeider som utføres for å heve attraktivitet og/eller verdi. Vurderingen gjøres på tiltaksnivå. Tiltak som fører anleggsmidlet til en annen standard eller verdi, er også påkostning

Det er ellers viktig å understreke at påkostningen må være vesentlig, det vil si at utgiften må være på minimum 100.000 kroner. I tillegg må påkostningen være varig, det vil si en økonomisk levetid på minst tre år. Anleggsmidlet som sådan, etter påkostningen, må også ha en gjenværende levetid på minst tre år. Dette er altså de generelle kravene til en investering som sådan.

Nedenfor følger en total oversikt over alle foreslåtte investering i budsjett 2018 og økonomi-planperioden 2018-2021

Investering	Finansiering Lån/fond/gaver	2018	2019	2020	2021
		Beløp u/mva	Beløp u/mva	Beløp u/mva	Beløp u/mva
Var området vann og avløp	Lån	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Enøk kommunale bygg	Lån	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Maskinpark teknisk	Lån	500 000	500 000	500 000	500 000
Ekstraordinært vedlikehold teknisk	Lån	915 000	4 865 000	5 275 000	5 150 000
Ørje torg	Lån	500 000			
Krogstadfeltet	Lån	2 500 000			
IKT utstyr Marker skole	Lån	300 000	300 000	300 000	300 000
Inventar Marker skole	Lån	300 000	300 000	300 000	300 000
Ny barnehage	Lån	47 100 000			
Inventar og utstyr MBSS	Lån	200 000	200 000	200 000	200 000
Omsorgsteknologi	Lån	1 000 000	200 000	100 000	100 000
Programvare	Lån	300 000	300 000	200 000	200 000
IKT investeringer generelt	Lån	1 100 000	600 000	600 000	600 000
Ny gravemaskin gravplasser 2018	Lån	385 000			
Nytt varmeanlegg i Ørje kirke	Lån		735 000		
Nytt varmeanlegg i Klund kirke	Lån			525 000	
Slukkeanlegg i Øymark kirke	Lån				650 000
Totalsum		62 100 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000

I budsjettforslaget for 2018 har rådmannen forutsatt låneopptak på samlet kr 62 100 000. Det blir ikke foreslått opptak av lån til videreutlån (startlån), da vi har ubrukte lånemidler som må brukes opp før vi gjør nye låneopptak. I tillegg er etterspørselen etter slike lån liten.

Budsjetterte ordinære avdrag er kr 7 185 259. Minste avdrag etter vekting er kr 5 614 150. Det vil si at det forutsettes mer i betalte avdrag enn det som kreves etter vekting – se vedlagte note til obligatorisk budsjettskjema 1 A for nærmere utregning.

Opptak av lån til ny barnehage forutsetter en avdragstid på 40 år, opptak av lån blir ikke gjort før 01.08.2018 og renten det er budsjettert med er 1,80 %.

Videre utover i planperioden forutsettes låneopptak slik (eksklusive lån til videreutlån):

2019	15 000 000
2020	15 000 000
2021	15 000 000

For låneopptak i økonomiplanperioden er det tatt utgangspunkt i 30 års avdragstid. I beregningen av rentekostnader på lån er det lagt inn forutsetninger om følgende rente på lånene uten rentebindinger:

2018	1,80 %
2019	1,80 %
2020	1,80 %
2021	1,80 %

Hvis renten øker med 2 % vil det innebære en økning i rentekostnader med ca kr 460 000 for 2018 på de nye låneopptakene gjort i 2018.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i lånegjeld i budsjett og økonomiplanperioden:

	2017	2018	2019	2020	2021
Gjeld pr 01.01		15 870 000	70 784 741	76 909 688	82 367 186
Opptak av lån		62 100 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Avdrag		-7 185 259	-8 875 053	-9 542 502	-9 998 799
Ny lånegjeld	15 870 000	70 784 741	76 909 688	82 367 186	87 368 387

6. Virksomhetenes budsjettcommentarer

Budsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021 for

Marker skole

Virksomhetsleder: Mona Søbyskogen

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

2060 Marker skole

2070 Marker SFO

Virksomheten og oppgavene

Marker skole er en 1-10 skole med 377 elever, og 72 medarbeidere.

Barnetrinnet , trinn 1-7, har 251 elever, og ungdomstrinnet, trinn 8-10, har 126 elever.

Rektor er Mona Søbyskogen. Ledere for barnetrinnet er avdelingsleder May Kristin Hattestad (1.-4.trinn) og avdelingsleder Linda Berget Ringnes (5.-7.trinn). Leder for ungdomstrinnet er assisterende rektor Bjørn Furulund. Skolefritidsordningen har i dag rundt 90 elever. Hanne Høgås er SFO-leder. På Marker skole er det frem til og med 2018 satt fokus på læringsmiljø og vurdering for læring. Se mer på markerskole.no

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018
Lønn	41 222 065	38 690 615	38 220 110
Driftsutgifter	8 438 232	7 167 212	7 028 246
Bruttoamme	49 660 297	45 857 827	45 248 356
Driftsinntekter	-11 486 879	-8 928 512	-9 019 043
Nettoramme	38 173 418	36 929 315	36 229 313

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

Reduksjon i ramme: 700.000

Reduksjon i inntekter: 1.000.000 som følge av at vi får mindre refusjon fra kommuner på gjesteelever i 2017 enn vi hadde i 2016. For 2018 budsjetteres det med et beløp som ligger mellom disse to årene.

Til sammen gir dette skolen et kutt på 1,6 millioner. Dette er svært utfordrende.

Budsjett 2018 - Mulighetsrommet

Virksomhetens konkrete muligheter til å møte utfordringene i reduserte rammer:

Vi har redusert 170.000 på driftsbudsjett (kjøp av undervisningsmateriell), utover dette er det på utgifter til lønn/bemannings vi må redusere.

Vi kan redusere bemanningen ved å kutte styrking og øke gruppestørrelser.

Videre kan vi se på samordning av tjenester/oppgaver i oppvekstsektoren.

Vi kan søke OU-midler til utviklingsarbeidet (VFL, læringsmiljø og mestringsorientert ledelse) for å få ekstern bistand i videreføring av skolebasert kompetanseheving for å ruste oss til å ivareta opplæringen med mindre mulighet for styrking og med mindre voksentetthet.

Virksomhetens arbeidsmål 2018

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2015	2016	2017	Målsetting 2018
Tjenestekvalitet (brukere)	Brukertilfredshet – god tjenestekvalitet i alle ledd					
	Trivsel (elevundersøkelsen) 7.trinn og 10.trinn	BU	4,6/ 3,9	4,3/ 3,8		5
	Mobbing (elevundersøkelsen)		1,2/ 1,2	1,3/ 1,3	nov	0
	Vurdering for læring (elevunders.) 7.tr og 10.tr	BU	4,0/ 3,2	3,7/ 3,0	nov	5
	Trivsel/trygghet (foreldreundersøkelsen)	BU			okt	5
	Gjennomføres første gang høsten 2017				okt	
	Vurdering for læring (foreldreundersøkelsen)	BU			okt	5
	Gjennomføres første gang høsten 2017)				okt	
	Faglig kvalitet – god tjenestekvalitet i alle ledd					
	Lesing som grunnleggende ferdighet:					
Kartlegging 3.trinn (gjnsn 3 siste år)	Kartl			26 %	24,5 %	> enn 15 % under kr.gr
Nasjonale prøver 5.trinn	NP	36,7 %	41,7 %	Nov	>15 % på nivå 1	
Nasjonale prøver 8.trinn	NP	24,3 %	55,6 %	26,6 %	>15 % på nivå 1 og 2	
Grunnskolepoeng	Skolep					
Resultater for standp og eksamen 10.trinn		41,1	39,4	42,2	>42	
Andel elever som gjennomfører vgs (5år)	Komm.bar	69 %	56 %	77 %	80 %	
Organisasjonskvalitet (medarbeidere)	Godt arbeidsmiljø					
	Mestringsstro (btrinn/utrinn)	10faktor			4,3/4,5	5
	Mestringsklima (btrinn/utrinn)	10faktor			4,4/4,3	5
	Mestringsorientert ledelse (btrinn/utrinn)	10faktor			3,9/4,4	5
	Relevant kompetanseutvikling (btrinn/utrinn)	10faktor			3,5/4,2	5
Deltakelse i Komp. for kvalitet	Telling	6	8	2	4	
Økonomi	Friske medarbeidere – godt arbeidsmiljø					
	Nærvær	DK	92,2 %	95 %		96 % nærvær
	Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK	100 %	100 %	100 %	100 %
	God økonomistyring					
Forbruk mot budsjett	DK	+ 1750'	-280'		0	
Samfunn	En attraktiv kommune med mennesker og natur i fokus					
	Miljø og klima:					
	Kildesortering (klasserom, kantine, pers.rom)	Gjennomført				Ja
	Tverrfaglig tema alle trinn: Bærekraft					Ja
	Livskvalitet og folkehelse:					
MOT Gjennomføre alle besøk og leksjoner 10.trinnsundersøkelsen elever og lærere	Telling Unders	100 %	100 %	100 %	100 %	
				Mai 18	Mål elever:	
				Mai 18	Mål lærere:	
Ungdom i fokus:						
Deltakelse i Ungt entreprenørskaps programmer	Telling		100 %		Gjennomføre alle program	

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn	41 222 065	38 690 615	38 220 110	36 770 613	36 470 613	36 270 613
Driftsutgifter	8 438 232	7 167 212	7 028 246	7 177 743	7 177 743	7 076 825
Bruttoramme	49 660 297	45 857 827	45 248 356	43 948 356	43 648 356	43 347 438
Driftsinntekter	-11 486 879	-8 928 512	-9 019 043	-8 019 043	-8 019 043	-7 918 125
Nettoramme	38 173 418	36 929 315	36 229 313	35 929 313	35 629 313	35 429 313

Konkrete utfordringer i virksomheten:

Kutt og inntektsreduksjon må tas på lønn, noe som betyr reduksjon i lærertetthet og styrking, og vår mulighet til å ivareta god tilpasset opplæring og tilrettelegging for elever med sosiale- og faglige utfordringer. Færre voksne i klasserommet gjør arbeidsdagen mer utfordrende for oss, og vi merker kuttene fra de tre foregående årene. Sykefraværet er økende.

Statsbudsjettet varsler videreføring av overføringer til tidlig innsats: Øremerkede midler i 2017, 780.000. Midlene sikrer at vi beholder voksentettheten og fokuset på tidlig innsats på 1.-4.trinn, og vi vil forlenge satsningen med de samme timene/personene «utenfor ramma». Det rapporteres på bruken av midlene (lønnsutgifter til økt voksentetthet 1-4).

Dette kan virksomheten gjøre for å møte dette (muligheter):

Videreføre og øke fokus på godt læringsmiljø og gode, trygge voksne som leder sine klasser godt. Ruste oss voksne for å være mer alene i klasserommet, ivareta spesialundervisning i klassene og forebygge atferdsproblematikk.

Videreføre satsningsområdene innen utviklingsarbeid: Vurdering for læring, MOT, klasseledelse og vurdere program for læringsmiljø på barnetrinnet (Steg for steg/Mitt valg).

Bedre utnyttelse av andre yrkesgrupper i skolen, øke det tverrfaglige samarbeidet med skolehelsetjenesten og barnevernet i Åpen dør.

Budsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021 for

GRIMSBY BARNEHAGE

Virksomhetsleder: Tove Skubberud Wang

Virksomhetens budsjettområder

2300 – Grimsby barnehage

Virksomheten og oppgavene

Visjon: Med stjerner i øya og skrubbsår på knea

I 2018 har Grimsby *språk* som fokusområde. I tillegg er omsorg, lek og læring viktige biter i en barnehagehverdag. Sosialiseringprosessen starter i barnehagealder, og her må ansatte legge til rette for gode leke- og læringsarenaer for alle barn.

Barnehagens hovedoppgaver er å skape en trygg ramme rundt hvert enkeltbarn og tilrettelegge for et godt læringsmiljø. Lek er viktig i barns liv, og barn lærer mye av andre barn gjennom god lek og samspill.

Barna trenger gode språkforbilder og vi gir barn som trenger ekstra støtte med språket et miljø hvor de møter variert materiale/litteratur. Barn som utfordrer med adferd møtes med grensesettende og trygge voksne. Vi legger til rette for og skaper gode leke- og lærings-situasjoner. De ansatte veileder barn slik at de blir trygge på seg selv, setter grenser for seg selv og andre. Dagene i barnehagen er humørfylte, og barn møter voksne som har en god og humoristisk tone seg imellom, men også ut mot barna.

I dag er et 40 barn, 10 ansatte, en lærling og 4 vikarer på huset.

Barnehagen er en viktig arena for tidlig innsats og utgjør en forskjell for hvert enkelt barn!

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018
Lønn	6 143 809	5 897 400	6 001 979
Driftsutgifter	711 290	550 828	503 420
Brutto ramme	6 855 099	6 448 228	6 505 399
Driftsinntekter	-1 682 016	-1 192 828	-1 150 000
Nettoramme	5 173 083	5 255 400	5 355 399

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

Det er fremdeles vanskelig å bemanne virksomheten, fordi det er så store variasjoner i antall barn. Det hadde vært ønskelig at voksentettheten var større. På den måten er det mulig å være enda tettere på, enda mer i forkant og oftere kunne i mindre grupper. Forskning viser at barn blir fortere trygge i mindre grupper og evnen til å lære seg sosialt samspill skjer raskere.

Budsjett 2018 - Mulighetsrommet

Med 5 barnehagelærere på huset har barnehagen mulighet for å ta inn de som ønsker plass også utenom hovedinntak. Vi har 6 barn som starter våren 2018, og dette er bra for rekrutteringen. Høsten 2018 starter 10 av våre barn på skolen.

Språkløyper har gitt oss mulighet til å jobbe godt og systematisk med språk ut mot barna. Det har ført til mange diskusjoner og refleksjoner i hele personalgruppa.

Ny Rammeplan gir oss muligheten til å reflektere over egen praksis og gjøre endringer. Det er enklere å forholde seg til den nye Rammeplan som er tydeligere på de ansattes oppgaver. Det er alltid nyttig med en bevisstgjøring av daglige rutiner.

Virksomhetens arbeidsmål 2018

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2015	2016	Mål 2018
Tjenestekvalitet (brukere)	Brukertilfredshet – god tjenestekvalitet i alle ledd			(2017)	
	Brukere skal oppleve at ansatte er engasjert i sitt barn	BU		4.5/5	4.7/5
	Brukere skal få god informasjon om innholdet i barnehagedagen	BU		4.3/5	4.5/5
	Brukeres helhetsopplevelse	BU		4.3/5	4.5/5
	Faglig kvalitet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	Barnehagelærer innenfor normen	BASIL	4/4	4/4	5/4
	Andel medarbeidere med fagbrev	BASIL	3/6	4/6	4/5
	Gi alle barn godt språkgrunnlag	DK		100 %	100 %
Organisasjonskvalitet (medarbeidere)	Godt arbeidsmiljø			2017	
	Medarbeidertilfredshet	MU		4.4/5	5/5
	Mestringstro	MU		4.0/5	4.5/5
	Rolleklarhet	MU		4.1/5	4.5/5
	Mestringsorientert ledelse	MU		4.3/5	4.5/5
	Friske medarbeidere – godt arbeidsmiljø				
	Nærvær	DK	92.8 %	93.1 %	95.0 %
Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK	80 %	60 %	100 %	
Økonomi	God økonomistyring				
	Forbruk mot budsjett	DK			100 %

Samfunn	En attraktiv kommune med mennesker og natur i fokus				
	Ungdom i fokus: Ta imot alle elever/studenter/praktikanter/lærlinger som ønsker plass	DK			100 %
	Miljø og klima: Kildesortering på alle avdelinger	DK			100 %
	Livskvalitet og folkehelse: Tilrettelegge for fysiske aktiviteter for de ansatte i arbeidstiden	DK			1/1

På huset har vi 27 barn over 3 år og 13 barn under 3 år. Med utgangspunkt i dagen norm, er minimumskravet 4 stk. barnehagelærere. Det er varslet at innen 2020 skal 50 % av de ansatte være barnehagelærere, derfor har vi 5 barnehagelærere pr i dag.

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn	6 143 809	5 897 400	6 001 979	6 001 979	6 001 979	6 001 979
Driftsutgifter	711 290	550 828	503 420	503 420	503 420	503 420
Bruttoramme	6 855 099	6 448 228	6 505 399	6 505 399	6 505 399	6 505 339
Driftsinntekter	-1 682 016	-1 192 828	-1 150 000	-1 150 000	-1 150 000	-1 150 000
Nettoramme	5 173 083	5 255 400	5 355 399	5 355 399	5 355 399	5 355 399

Konkrete utfordringer i virksomheten:

Grimsby barnehage har plass til 65 barn, og har i november 2017 40 barn. Etter jul er det ventet 6 nye barn under 3 år. Da må vi ansette 2 til. Ettersom barnehagen har mulighet til løpende inntak, er det vanskelig å bemanne og vanskelig å budsjettere.

11 timers åpningstid med flere barn tidlig og sent kan føre til at vi må ansette flere voksne for å få forsvarlig bemanning hele åpningstiden.

Virksomhetsleder er også barnehagestyrer, og har mange oppgaver som går utover daglig drift i barnehagen (årsplan, bestillinger, møteinnkalling, referatskriving, oppfølging av ansatte, rutineendringer, HMS, osv.) Dette medfører en opplevelse av utilstrekkelighet ut mot samarbeidspartnerne.

Dette kan virksomheten gjøre for å møte dette (muligheter):

En mulighet er å lage nytt vedtak på antall barn man ønsker å ha i den kommunale barnehagen. Det er i dag et politisk vedtak om at alle som søker, skal få tilbud om plass innenfor en måned.

En annen mulighet er å fremme en politisk sak når rammen overskrides.

11 timers åpningstid kan muligens reduseres. Det ligger ikke noe konkret forslag på dette overfor foreldrene, og vi ser at 0-4 benytter åpningstiden fra kl. 06.00 i dag. Styreroppgavene kan legges over på en assisterende styrer, men dette igjen vil øke lønnsutgiftene til virksomheten.

Budsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021 for

FAMILIE OG HELSE

Virksomhetsleder: Bjørg Olsson

Virksomhetens budsjettområder

3000	Administrasjon helse og sosial
3100	Helsestasjonstjenester
3200	Kommuneleger
3300	Tiltak psykiatri
3400	Kommunefysioterapi
3410	Fysioterapitjenester
3600	Tiltak barne- og ungdomsvern

Virksomheten og oppgavene

Hovedoppgavene til alle i virksomhet Familie og helse er å gi innbyggerne et tjenestetilbud som de har rett på ut fra sine individuelle behov, gjeldende lovverk og kommunens plandokumenter. Det krever medarbeidere som samlet innehar bred faglig kompetanse. Tidlig innsats, forebyggende arbeid og folkehelseperspektiv skal være i fokus.

Helsestasjon og jordmor skal gjennom tidlig intervensjon avdekke behov for styrket innsats hos gravide og nyfødte.

Psykisk helse og rus har brukere i alle aldre, og det er viktig å avdekke behov tidlig. Mange i gruppen har samtidige utfordringer med både psykisk helse og rus.

Fysikalsk institutt og kommunefysioterapi/ergoterapitjenesten gir tjenester til innbyggere i alle aldre. Hverdagsrehabilitering for hjemmeboende personer vil kunne avverge institusjonsplasseringer. Gruppen eldre, og med det antallet mennesker med behov for rehabilitering, er økende.

Sentrumsgården legekantor tilligger virksomheten, med ansvar for budsjett og drift av kontorer og helsesekretærer.

Barneverntjenesten er et tilbud for et relativt stabilt antall innbyggere. Lett tilgjengelige tjenester for både barn, unge og samarbeidsparter, gir en bedre mulighet for tidlig innsats.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Buds (end) 2017	Budsjett 2018
Lønn	18 027 796	17 483 276	18 343 151
Driftsutgifter	9 306 873	7 856 837	7 768 134
Brutto ramme	27 334 669	25 340 113	26 111 285
Driftsinntekter	-7 195 257	-5 380 838	-5 042 010
Nettoramme	20 138 412	19 959 275	21 069 275

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

Ut fra statlige, politiske føringer er kommunens frie inntekter over flere år økt for å styrke skolehelsetjenesten. Dette har ikke blitt fulgt opp i Marker.

Økt behov for rehabilitering utfra kommunens demografiske utvikling og virkninger av samhandlingsreformen.

Statlig øremerket tilskudd til kommunalt rusarbeid går inn i sitt siste år i 2018 og er gradvis lagt inn i rammeoverføringene.

Samhandlingsreformen innenfor psykisk helse og rus stiller krav om kommunal dekning av behov for akuttsenger. Behov og bruk er foreløpig ukjent, men det er avsatt en seng på Helsehuset til alle kommunene i Indre Østfold.

Budsjett 2018 - Mulighetsrommet

Vi skal videreutvikle tverrfaglig arbeid med fokus på tidlig innsats. Det gjelder i alle avdelinger og overfor alle aldre.

På helsestasjon er det videreført en styrking av jordmortjenesten til 30% stilling ved omfordeling fra helsesekretær. Av kommunens frie inntekter til styrking av skolehelsetjeneste, foreslås det å øke skolehelsetjenesten med 40% helsesøsterstilling.

KOSTRA-rapporter viser at Marker kommune bruker relativt mye på funksjon helse sammenlignet med andre kommuner. Inn under funksjonen kommer både Helsehuset, helsestasjon, fastlegekontor og fysioterapi. Marker kommune skiller seg ut sammenlignet med de fleste kommuner med at vi har et kommunalt driftet fastlegekontor. Dette har vært nødvendig for Marker for å kunne trekke til seg kvalifiserte fastleger, slik vi har i dag. Det er viktig å opprettholde et stabilt fastlegetilbud til innbyggerne.

På grunn av plassmangel er det besluttet å flytte psykisk helse og rus til lokaler nærmest mulig øvrige avdelinger i Familie og helse. Slik vil vi oppnå et styrket tverrfaglig samarbeid i virksomheten.

Det er igangsatt hverdagsrehabilitering i Marker, et tilbud om trening og tilrettelegging for at flest mulig skal mestre sin hverdag i eget hjem og nærmiljø. Det forventes en videre implementering og utvikling i 2018 gjennom et samarbeid mellom fysio/ergoterapeuter og virksomhet Omsorg. I denne forbindelse trenger fysio/ergo noe mer plass, og bør få overta noe kontorplass etter psykisk helse og rus.

Barneverntjenesten vil uavhengig av kommunereform, samarbeide med kommunene i I.Ø. om å utvikle tjenesten, slik at den blir faglig og ressursmessig enda sterkere.

Prosjekt «Utvikling av og implementering av modell for identifisering og oppfølging av utsatte barn» er igangsatt, finansiert ved hjelp av innvilgede prosjektmidler.

Virksomhetens arbeidsmål 2018 (målkort)

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2015	2016	Mål 2018
Tjenestekvalitet (brukere)	Brukertilfredshet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	Respektfull behandling	BU		2,9	5
	Opplevelse av god service	BU			5
	Faglig kvalitet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	Ventetid for akutte behov til legekontor	Timebok/ bruk av legevakt			24 timer
	Avsluttede undersøkelser innen fristen i barnevern	Rapportering Fylkesmannen	78 %	84%	85%
	Igang satt kartlegging av behov for tjeneste for søkere til psykisk helse/rus innen 1 måned.	Statistikk gjennom programvare			100%
	Dekningsgrad av vaksinerte barn 9 år	Sysvak	96,5	100%	100%
	Dekningsgrad av hjemmebesøk av jordmor	Statistikk			100%
	Dekningsgrad hverdagsrehabilitering	Venteliste/ programvare			95%
Organisasjonskvalitet (medarbeidere)	Godt arbeidsmiljø				
	Mestringstro	10faktor		4,4/4,3	5
	Mestringsorientert ledelse	10faktor		3,9/3,9	5
	Nærvær	DK	91%	92%	95 %
Økonomi	God økonomistyring				
	Avvik mot budsjett	DK	-3.405`	+133`	100 %
Samfunn	En attraktiv kommune med mennesker og natur i fokus				
	Miljø og klima - Kildesortering	Gjennomført			ja
	Livskvalitet og folkehelse - Iverksette folkehelseaktiviteter	Årsrapport			2 pr/år
	Ungdom i fokus - Redusere bruk av smertestillende på ungdomsskole - Utvikle modell for systematisk identifikasjon og oppfølging av utsatte barn	Ungdata prosjekt			Måle 2019 Implementert i 2019

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Buds (end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn	18 027 796	17 483 276	18 343 151	17 204 276	17 204 276	17 204 276
Driftsutgifter	9 306 873	7 856 837	7 768 134	7 981 134	7 981 134	7 932 999
Bruttoramme	27 334 669	25 340 113	26 111 285	25 185 410	25 185 410	25 137 275
Driftsinntekter	-7 195 257	-5 380 838	-5 042 010	-4 116 135	-4 116 135	-4 068 000
Nettoramme	20 139 412	19 959 275	21 069 275	21 069 275	21 069 275	21 069 275

Konkrete utfordringer i virksomheten:

- Det er et økende trykk på rehabiliteringstjenesten og sterkt behov for styrking med 40% stilling fysioterapeut
- Deltagelse i prosjekt Tverrfaglig vurderingsteam (TVT) v/ Helsehuset utfordrer kapasiteten i egen kommune
- Tilskudd fra Fylkesmannen på stilling til ruskonsulent reduseres med kr. 600.000.-
- Endringer i barnevernsloven med oppgaveoverføring og nye kompetansekrav utfordrer barnevernstjenesten samlede kompetanse
- Det er på tvers av virksomheter behov for å styrke det forebyggende arbeidet rundt barn og unge, og med det et uttrykt behov for styrket helsesøstertjeneste med 40% stilling

Dette kan virksomheten gjøre for å møte dette (muligheter):

- Barneverntjenesten samarbeider med den samlede barnevernstjenesten i Indre Østfold for å sikre bredere faglig kompetanse overfor bl.a. oppgaver som må overtas fra BUF-dir.
- Vi kan bruke innvilgede prosjektmidler til å styrke utvikling og samhandling av tjenestene innen avd. og virksomhetene for tidlig innsats
- Psykisk helse og rus flytter. Ved å legge det nærmest mulig øvrige avdelinger i Familie og helse, er det mulig å få en enda tettere tverrfaglig enhet.
- Fysio/ergoterapi overtar noe kontor etter psykisk helse/rus for å få eget undersøkelsesrom.
- Vi kan utvikle et enda tettere tverrfaglig samarbeid overfor barn og unge gjennom en organisering som er enda mer tilnærmet et «Familiens hus».
- Organisering av tjenester i tråd med «Familiens hus»

Budsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021 for

NAV

Virksomhetsleder: Marianne Hermanseter

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

3810 NAV
3830 Flyktningetiltak

Virksomheten og oppgavene

- Økonomisk sosialhjelp
- Kvalifiseringsprogram
- Gjeldsrådgivning
- Bostøtte
- Bosette flyktninger
- Introduksjonsprogram

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018
Lønn	3 639 000	5 358 704	4 368 851
Driftsutgifter	5 067 456	3 790 596	4 763 649
Bruttoramme	8 706 456	9 149 300	9 132 500
Driftsinntekter	-6 433 725	-4 712 000	-4 532 500
Nettoramme	2 272 731	4 437 300	4 600 000

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

-
- Trend: Økning av antall sosialhjelpsmottakere
- Å gjennomføre aktivitetsplikt for alle ungdommer fra første dag på sosialhjelp.
- Å få ikke-vestlige innvandrere ut i ordinær jobb slik at de blir selvforsørget.

Budsjett 2018 – Mulighetsrommet

- Lite kontor med relativt få brukere gjør at vi kjenner brukerne godt, kan sette inn riktig tiltak raskere, god dialog/brukermedvirkning
- Aktivitetsplikten er ikke bare utfordring, men også mulighet for å komme raskt på banen
- Godt samarbeid med de andre virksomhetene i kommunen

- Veldig tett og godt samarbeid med Oppfølgingstjenesten gir god kvalitet i arbeidet med å redusere drop-out fra videregående skole.
- Har startet opp Jobbklubb for ungdom (under 30 år). Fast oppmøte her på rådhuset hver onsdag.
- Økte ressurser til oppfølging av flyktninger (bl.a.) gjør at vi nå kan være tilstede ved Introsenteret i Askim hver mandag for å sikre tettere oppfølging av brukerne og bedre samarbeid med programrådgiverne.

Virksomhetens arbeidsmål 2018

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2015	2016	Mål 2018
Tjenestekvalitet (brukere)	Brukertilfredshet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	Møte brukeren med respekt	BU	5,4	5,5	5,5/6
	Gi den informasjonen som bruker har behov for	BU	4,9	5,3	5,3/6
	Finne gode løsninger sammen med bruker	BU	5,5	5,8	5,8/6
	Få brukeren til å se nye muligheter	BU	5,2	5,2	5,2/6
	Faglig kvalitet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	Gj.snittlig stønadslengde på sosialhjelp for ungdom	KOSTRA	3,6	2,8	<3 mnd.
	Andel med sosialhjelp som hovedinntektskilde	KOSTRA	52,4%	53,9%	<50%
	Andel sosialhjelpsmottakere av innbyggerne	KOSTRA	2,9%	3,6%	<3%
Organisasjonskvalitet (medarbeidere)	Godt arbeidsmiljø				
	«Jeg vet hva som forventes av meg i jobben»	MU	5,0	5,0	5,0/5
	«Jeg får hyppig ros og anerkjennelse for min innsats»	MU	4,9	4,9	4,9/5
	«Vi legger stor vekt på å lære av hverandre»	MU	4,9	5,0	5,0/5
	«Hos oss er sikkerheten ivaretatt»	MU	4,9	5,0	5,0/5
	Friske medarbeidere – godt arbeidsmiljø				
	Nærvær	DK			96% nærvær
	Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK			100 %
Økonomi	God økonomistyring				
	Forbruk mot budsjett	DK			100 %
Samfunn	En attraktiv kommune med mennesker og natur i fokus				
	Miljø og klima				
	Livskvalitet og folkehelse				
	Ungdom i fokus - Ta i mot studenter som trenger praksis		0	0	1 pr. år

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn	3 639 000	5 358 704	4 368 851	3 023 395	2 133 095	1 578 551
Driftsutgifter	5 067 456	3 790 596	4 763 649	4 255 105	4 041 405	3 497 949
Bruttoramme	8 706 456	9 149 300	9 132 500	7 278 500	6 174 500	5 076 500
Driftsinntekter	-6 433 725	-4 712 000	-4 532 500	-2 678 500	-1 574 500	-476 500
Nettoramme	2 272 731	4 437 300	4 600 000	4 600 000	4 600 000	4 600 000
Antall ansatte	3	4	4	4	4	4
Antall årsverk	2,3	2,7	2,7	2,7	2,3	2,3

Konkrete utfordringer i virksomheten:

Vi har tatt i mot flere flyktninger forrige år, som kommer til å være ferdig med introduksjonsprogrammet i økonomiplanperioden. Utfordringen er å få disse ut i jobb for å bli integrert og selvforsørget.

Dette kan virksomheten gjøre for å møte dette (muligheter):

Opprettholde tett kontakt med Introsenteret/tidlig på med tiltak.

Budsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021 for

Omsorg

Virksomhetsleder: Morten Aalborg

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

4300	Psykisk utviklingshemmede	4720	BPA
4700	Administrasjon	4730	Hjemmehjelp
4710	Bogruppe 1-2 Somatisk	4740	Dagavdeling
4711	Bogruppe 3-4 Demens	4750	Kjøkken
4712	Nattevakter	4760	Kantine
4713	Hjemmetjenesten	4770	Støttekontakt
4714	Bogruppe 5 Korttid/rehab	4771	Omsorgslønn
4715	Flexiturnus	4772	Avlastning

Virksomheten og oppgavene

Tilby kommunens innbyggere trygge og gode pleie- og omsorgstjenester i tråd med loverket. Ta godt vare på ansatte og være en attraktiv arbeidsgiver.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018
Lønn	60 838 325	59 481 038	62 790 965
Driftsutgifter	13 971 711	9 840 928	9 242 933
Bruttoramme	74 810 036	69 321 966	72 033 898
Driftsinntekter	-15 802 65	-12 837 928	-13 549 861
Nettoramme	59 007 381	56 484 038	58 984 037

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

Virksomhetens hovedutfordring har et hovedmål for 2018 og det er å sette rett grunnbemanning og samtidig ta et tydelig grep hva angår vaktlengder og ufrivillig deltid.

Budsjett 2018 – Mulighetsrommet

- Bygge opp hjemmesykepleien og hverdagsrehabilitering
- Fortsette med god dialog mellom administrasjon og politikerne
- Liten kommune som må maksimere smådriftsfordelene for å fremstå som en attraktiv arbeidstaker, og gi kommunale tjenester av høy kvalitet
- Frivillige

Virksomhetens arbeidsmål 2018

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2016	2017	Mål 2018
Tjenestekvalitet (brukere)	Brukertilfredshet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	Resultat for beboeren	BU			5
	Trivsel	BU			5
	Brukermedvirkning	BU			5
	Respektfull behandling	BU			5
	Tilgjengelighet	BU			5
	Informasjon	BU			5
	Helhetsvurdering	BU			5
	Faglig kvalitet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	Venteliste sykehjemsplass	Venteliste			
	Avvik legemiddelhåndtering	Statistikk			≈0
	Vedtak i hj.spl og utviklingshemmede	Venteliste			Å jour med alle vedtak
Organisasjonskvalitet (medarbeidere)	Godt arbeidsmiljø				
	Bruk av kompetanse hj.tjenester	10-faktor		3,5	4
	Bruk av kompetanse institusjon	10-faktor		3,5	4
	Mestringsorientert ledelse hj.tje	10-faktor		4,1	4,5
	Mestringsorientert ledelse inst	10-faktor		4,1	4,5
	Friske medarbeidere – godt arbeidsmiljø				
	Nærvær	DK	87,3	86,5	90 % nærvær
	Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK			100 %
Heltid/deltid – frivillig/ufrivillig	Netigate			Oversikt over ufrivillig deltid	
Økonomi	God økonomistyring				
	Avvik mot budsjett	DK			Balanse
	FRYD	Årlig kartlegging			Produktivitet >55 %.
Samfunn	En attraktiv kommune med mennesker og natur i fokus				
	Marker skal være en god kommune å bli gammel i: Omdømme	Minst to gladsaker i lokalavisen årlig.			

Virksomheten gjennomfører den første brukerundersøkelsen på flere år i november 2017. Foreløpig står alle hovedkategoriene i brukerundersøkelsen oppført på målekortet. Når resultatet foreligger skal avdelingene velge seg ut 1 – 2 mål for å jobbe systematisk med disse.

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn	60 838 325	59 481 038	62 790 965	62 840 559	62 840 559	62 790 964
Driftsutgifter	13 971 711	9 840 928	9 242 933	9 693 339	9 693 339	9 700 933
Bruttoramme	74 810 036	69 321 966	72 033 898	72 533 898	72 533 898	72 491 897
Driftsinntekter	-15 802 655	-12 837 928	-13 549 861	-13 549 861	-13 549 861	-13 507 860
Nettoramme	59 007 381	56 484 038	58 484 037	58 984 037	58 984 037	58 984 037

Konkrete utfordringer i virksomheten:

Det viktigste tiltaket for virksomheten er å sette ny grunnbemanning, se tiltak 1 – 4 under muligheter. Tiltak 5 har til hensikt å øke stillingsstørrelsen til de som har ufrivillig deltid.

Marker kommune her per i dag ikke en kommunedelplan for helse og omsorg. Det er uheldig at kommunen ikke har trukket opp en kurs for hvordan tjenestene skal innrettes for å møte de utfordringen befolkningsøkningen vil gi. Antall innbyggere over 80 år skal nesten doble seg i 2040. Arbeidet med å lage en kommunedelplan helse og omsorg starter i 2018.

Dette kan virksomheten gjøre for å møte dette (tiltak):

- Tiltak 1: Bogruppe 1 & 2 styrkes med en mellomvakt lørdag og søndag. (Skal jobbe på både bogruppe 1,2 & 3,4 etter behov)
- Tiltak 2: Bogruppe 3 & 4 styrkes med en kveldsvakt mandag til søndag.
- Tiltak 3: Bogruppe 5 styrkes med en dagvakt onsdag og fredag.
- Tiltak 4: Hjemmesykepleien styrkes med mellomvakt lørdag og søndag. (Skal jobbe både i hjemmesykepleien og på bogruppe 5 etter behov)
- Tiltak 5: Forlenge alle dagvakter til kl 1500.

Flere av disse tiltakene var aktive i turnus frem til årsskifte 2014/2015, men ble fjernet som følge av innsparingstiltak.

Den betalte lunsjpausen ble også tatt ut som et innsparingstiltak og de ansatte ønsker det tilbake. Virksomhetsleder finner det ikke økonomisk forsvarlig å gjeninnføre betalt lunsjpuse på nåværende tidspunkt, det er ønskelig å prioritere vaktlengder og grunnbemanning.

Tiltak 1 og 4 er et resultat av at pleietyngden inne på MBSS øker, samtidig blir de hjemmeboende flere, stellesituasjonene blir tyngre og sykepleieroppgavene blir mer komplekse og omfattende. Ressursen er ment som en fleksibel løsning og kan settes inn der det er behov.

Tiltak 3 innebærer å sette grunnbemanningen tilbake slik den var før 2014/2015. Bogruppe 5 er nå en ren korttidsavdeling og vi leier inn personer på disse vaktene i dag, på en variabel lønnsart.

Å styrke demensomsorgen i tiltak 2 er viktig for Marker kommune. I dag jobber det tre personer på kveldsvakt på bogruppe 3 & 4. Det vil si at det er en person på hver bogruppe og en person går i mellom bogrupperne. Denne løsningen har fungert «greit» frem til nå, men det har vært nødvendig å styrke bemanningen i perioder da den er helt marginal. Vi opplever også at avdelingen blir stående tom i perioder, noe som er meget uheldig på en skjermet avdeling.

Tiltak 2 er også et godt tiltak for å gi bedre innhold i tjenesten og aktivitet til pasientene på avdelingen, noe som også er helt i tråd med «Demensomsorgen 2020».

Det siste tiltaket (tiltak 5) er å gjøre alle korte dagvakter om til nesten normale arbeidsdager. I dag er det kun en ansatt igjen på avdelingen mellom kl 1400 og 1500, det vil si at veldig mange av hjelpepleierne og assistentene har 6 eller 6,5 timers arbeidsdag. Syv timer er på ingen måte en perfekt løsning, men det er et godt stykke på vei til å rette opp denne praksisen.

I tillegg til at ansatte får en nesten normal lengde på arbeidsdagen gir det også bedre tilstedeværelse hos pasientene.

Det vil fortsatt være en periode på 30 minutter, mellom kl 1500 og 1530 der det er noe redusert bemanning og det er selvfølgelig ønskelig å tette dette hullet også. Men det har ikke virksomhetsleder funnet mulighet til å prioritere i 2018.

Budsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021 for VIRKSOMHET FOR TEKNIKK, PLAN OG MILJØ

Virksomhetsleder: Ann-Mari Nylund

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

5110 Drift og vedlikehold	5200 Teknisk administrasjon
5111 Felles maskinpark	5201 Kart
5112 Markerhallen	5203 Oppmåling og byggesak
5113 Idrettsparken	5204 Spredt avløp
5114 Veier, gater m.v.	5210 Landbruk, miljø og næring
5115 Ørjetun	5230 Fiske
5120 Rådhuset	5231 Jakt og viltstell
5121 Grimsby barnehage	5232 Friområder, Friluftsliv
5122 Marker skole	
5123 Sentrumsgården	5301 Vannforsyning
5124 Marker bo og service	5302 Avløp og rensing
5125 Kommunale bygninger	5303 Renovasjon
5126 Markerhallen	5304 Feiervesen
5130 Renhold Rådhuset	
5131 Renhold Grimsby barnehage	
5132 Renhold Marker skole	
5133 Renhold Sentrumsgården	
5134 Renhold Marker bo- og service	
5135 Renhold kommunale boliger	
5136 Renhold Markerhallen	

Virksomheten og oppgavene

Virksomheten har ansvar for forvaltning, drift og vedlikehold av den kommunale bygningsmassen, uteområder, idrettsanlegg, lekeplasser, badestrender, statlig sikrede friområder, kommunale veier, vann og avløp samt renhold i alle kommunale bygninger unntatt kommunale boliger. Virksomheten er plan og byggesaksmyndighet i Marker kommune og står for plan og byggesaksbehandling, spredt avløp, samt forvaltning innen skog, jordbruk, natur, miljø og vilt har ansvar for oppmåling, kart og geodata, hvor det er et samarbeid med Aremark og Rømskog. Utfakturering av kommunale eiendomsgebyrer ivaretas også av virksomheten.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Lønn	19 475 427	17 456 708	18 398 565
Driftsutgifter	28 250 662	23 161 881	22 452 040
Bruttoramme	47 726 089	40 618 589	40 850 605
Driftsinntekter	-28 415 053	-25 463 361	-25 245 377
Nettoramme	19 311 036	15 155 228	15 605 228

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

- - Ivareta alle fagområder på en god måte med tanke på kompetanse og økonomi
- - Vedlikeholdsetterslep
- - Kompetanse på innkjøp – Rammeavtaler
- - Brannvern – Beredskap
- - Drikkevannreserve
- - Ferdigstille kommuneplan
- - Utvikling av sentrum
- - God, bærekraftig arealplanlegging

Budsjett 2018 – Mulighetsrommet

På kort sikt

- Samarbeidet med Aremark og Rømskog innen skog, jord, natur, vilt fortsetter til 2020.
- Gjennomgang av gebyrregulativ.
- Rullering av kommuneplanens arealdel.
- Kartlegge behov for vedlikehold og starte opp arbeider høsten 2017.
- Anskaffe digitalt internkontrollsystem.
- Utarbeide blomsterprogram for sentrum.
- Planteprosjekter med skole og barnehage
- Ruste opp uteplass ved MBSS kantine

På lengre sikt

- Etablere samarbeide med «Kanalkontoret» som lokaliseres i Ørje samt se på muligheter for samarbeide med andre IØ-kommuner.
- Rullering av kommunedelplan for Ørje samt detaljprosjektering av torg og inntilliggende områder.
- Anlegge skolehage med utekjøkken ved Marker skole

Virksomhetens arbeidsmål 2018

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2016	2017	Mål 2018
Tjenestekvalitet (brukere)	Brukertilfredshet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	- Opplevd service/kvalitet 1-5 Renhold Uteseksjon Plan og miljø	BU			4
	- Opplevd service/responstid 1-5 Renhold Uteseksjon Plan og miljø	BU			4
	Faglig kvalitet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	- Målt resultat Kommunebarometeret Miljø og ressurser Vann, avløp og renovasjon Saksbehandling	DK	206 15 269	62 269 341	60 250 320
	- Medarbeidere deltatt på fagsamling/kurs				100%
Organisasjons- kvalitet (medarbeidere)	Godt arbeidsmiljø				
	- Oppgavemotivasjon Renhold	MU		2,7	3,5
	- Rolleklarhet Uteseksjon Plan og miljø			4,0 3,9	4,2 4,2
	- Kompetanseutvikling Uteseksjon Renhold	MU		3,8 3,1	4,0 3,5
	- Mestringsklima Plan og miljø			3,5	3,8
	- Mestringsorientert ledelse Renhold Uteseksjon Plan og miljø	MU		3,9 4,1 3,7	4,0 4,2 4,0
	Friske medarbeidere – godt arbeidsmiljø				
	- Nærvær FDV Renhold Plan og miljø	DK			96 % 90 % 96%
- Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale FDV Renhold Plan og miljø	DK		100% ? 100%	100 %	
Økonomi	God økonomistyring				
	Forbruk mot budsjett	DK			100 %
Samfunn	En attraktiv kommune med mennesker og natur i fokus				
	Miljø og klima				
	- Antall tiltak i henhold til klimaplan	Tiltak			Ett pr år
	- Antall miljøsertifiserte bedrifter	Bedrift			En pr år
- Enøk (energiforbruk)				Ett pr år	
- Saneringsplan VA				Ett pr år	

					Ett pr år
	Livskvalitet og folkehelse				Min ett tiltak per år
	- Nærmiljøanlegg - Forebyggende folkehelseaktiviteter				
	Ungdom i fokus				Min 3-4 Alle plansaker
	- Bruk av sommervikarer - Bruk av barn og unges representant i plansaker				

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn	19 475 427	17 456 708	18 398 565	17 854 410	15 722 360	15 692 563
Driftsutgifter	28 250 662	23 161 881	22 452 040	22 426 315	22 208 603	22 238 400
Bruttoramme	47 726 089	40 618 589	40 850 605	40 280 725	37 930 963	37 930 963
Driftsinntekter	-28 415 053	-25 463 361	-25 245 377	-24 675 497	-22 325 735	-22 325 735
Nettoramme	19 311 836	15 155 228	15 605 228	15 605 228	15 605 228	15 605 228

Konkrete utfordringer i virksomheten:

Kommunen må forholde seg de til enhver tid gjeldende bestemmelser knyttet til forvaltning og veiledning. Utfordringene er i første rekke knyttet behov til økt bemanning som ikke er i direkte tjenesteproduksjon, men som er knyttet opp mot økt krav til dokumentasjon og rutinebeskrivelser.

Kommunen får bra resultater i kommunebarometeret på de fleste av virksomhetens områder. Vi har imidlertid svært lav kostnadsdekning på byggesaksbehandling, oppmåling og plansaksbehandling. Dette er bevisst, da det er behov for å holde gebyrnivået på omtrent samme nivå som kommunene rundt oss.

Av kommunebarometeret går det også fram at vi bruker svært lite på vedlikehold og bare ca. 30 kommuner i Norge bruker mindre. Dette gjør seg også gjeldende i form av et akkumulert vedlikeholdsbehov. Årets budsjett forsterker dette ytterligere.

Krav til reservevannforsyning gjør at kommunen må skaffe seg en alternativ drikkevannskilde, i tilfelle noe skulle skje med vår primære vannkilde, Rødenessjøen. De andre kommunene i Indre har sett på dette i fellesskap, noe Marker også har deltatt i. Det ligger imidlertid ikke til rette med felles løsninger der Marker også inngår.

Sivilforsvaret krever i forskrift nytt depot i Marker, 180 kvm lager plass med delvis oppvarming og tilhørende sosiale rom. Dette vil medføre en relativt stor kostnad for kommunen. Oppfølging av spredt avløp for boliger, med omfattende kontroll og tilsyn, samt innføring av tilsvarende for hytte, vil gi både arbeidsmessige og økonomiske utfordringer

Marker har løst kompetansebehovet innen mange av virksomhetens fagområder i samarbeid med Rømskog og Aremark. Som følge av arbeidet med kommunereformen, vil dette samarbeidet ikke være aktuelt å videreføre. Dette medfører at vi får vesentlig høyere utgifter innen tidligere Plan og Miljø.

Fordelen vil imidlertid være økt kapasitet innen egen kommune, slik at ventelister kan reduseres og avvikles. På mange av områdene har vi ikke vært i stand til å holde lovpålagte frister.

Det er på mange områder vår virksomhet som er ansvarlig for det som gjør Marker kommune til en god og attraktiv kommune å bo i og besøke. Det er et stort behov for investeringer for videre utvikling av Ørje sentrum, slik at det er tilrettelagt for etablering og er et hyggelig sted å besøke. Kommunale bygninger må gjennomgås og vedlikeholdsbehovet kartlegges på nytt. Det samme gjelder friområder, lekeplasser og andre fellesområder.

Kommunen har vært tidlig ute med investeringer i miljø og klima, blant annet i forhold til fyringsanlegg for kommunale bygg. Vi har imidlertid svært mye å gå på i forhold ny teknologi innen virksomhetens områder, slik som Smart City blant annet legger opp til. Vi bør ta et verdivalg i forhold til slik satsing.

Dette kan virksomheten gjøre for å møte dette (muligheter):

Noe av Marker kommunes grunnleggende identitet er knyttet opp mot skog- og jordbruk. Man har allerede implementert en miljø-, klima- og energiprofil i kommunens forvaltning og startet arbeidet med et «grønt skifte». Fremtidsrettede, bærekraftige, miljøvennlige og økologiske metoder bør tilstrebes i det videre og ytterligere styrke den grønne profilen Marker har i dag. Marker vil kunne bli foregangskommune i regionen på områder som den mer urbane storkommunen ikke vil ha i primærfokus.

Samarbeidet med Aremark og Rømskog innen skog, jord, natur, vilt fortsetter til 2020. Samarbeidet med Aremark gjeldende plan, byggesak, spredt avløp samt oppmåling blir avviklet i løpet av 2017. Gebyrregulativet og gebyrnivå på disse områdene gjennomgås i forbindelse med budsjettarbeider i høst.

I forbindelse med rullering av arealdelen til kommuneplan bør det legges til grunn at Marker får et mer tidsriktig planverktøy som vil møte behovene på en relevant måte og underlette saksbehandlingen. Man bør tenke innovativt for å gi plass til formål og prosjekter som støtter opp om den grønne profilen. Kommende generasjon vil ha miljø, klima og energi i fokus og vil i større grad tiltrekkes av, og velge bosted, der hvor det er tilrettelagt med og for grønn profil. I Marker kan man ha helårs- og fritidsbolig under samme tak midt i det grønne og reisetid til hovedstaden har minket med ny E18.

Det er behov for å se på arealdisponeringen mellom bygningene ved torget og inntilliggende områder. I forbindelse med rullering av kommunedelplan for Ørje bør man og sette i gang et prosjekt i forbindelse med utvikling av torget. På kort sikt er det ønskelig å utarbeide et blomsterprogram i Storgata.

Det vil bli satt opp en prioritering over vedlikeholdsoppgaver, og oppgaver vil bli utført både med eget og innleid mannskap med oppstart høsten 2017. Vi ser på mulighet for å anskaffe et digitalt internkontrollsystem for å ivareta god oppfølging av drift og vedlikehold.

Det er planer for å etablere skolehage ved Marker skole. På kort sikt ser vi på muligheten for å sette i gang sommerblomster/urteprosjekter med skole og barnehage.

Vi ser og på muligheten for å ruste opp uteplassen ved MBSS kantine og lage et uterom som både boende, ansatte og besøkende kan få glede av.

Budsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021 for

Kultur, fritid og bibliotek

Virksomhetsleder: Else Marit Svendsen

Virksomhetens budsjettområder

6300	Kulturadministrasjon (Ungdomsråd, kino, kulturmidler, MOT, arrangementer)
6301	Kulturvern, museer og kunst
6305	Folkebad
6323	Kulturskole
6324	Ungdommens Kulturhus
6327	Bruktbutikk
6400	Bibliotek

Virksomheten og oppgavene

Kultur, fritid og bibliotek skal arbeide for et inkluderende samfunn med bred deltagelse. Vi skal være en aktiv samarbeidspartner og pådriver for det lokale kulturlivet. Vi skal legge til rette for arenaer med dialog og brukermedvirkning og levere tjenester av god kvalitet. Vi skal profilere og markedsføre Marker kommune og skape et godt omdømme.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018
Lønn	3 550 270	3 156 241	3 534 066
Driftsutgifter	2 537 544	2 085 713	2 019 907
Bruttoramme	6 087 814	5 241 954	5 549 973
Driftsinntekter	-1 832 172	-913 341	-1 251 341
Nettoramme	4 255 642	4 328 613	4 298 632

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

- En utfordring å opprettholde tjenestetilbudet
- Budsjettet redusert over flere år
- Arbeidsoppgaver blir flere og antall ansatte blir færre
- Lite tid til planlegging og utviklingsarbeid

Budsjett 2018 – Mulighetsrommet

Konkrete muligheter til å møte utfordringene og slik kan vi gjøre det annerledes:

- Være kostnadsbevisste
- Prioritere oppgaver
- Bruke nettverk
- Styrke samarbeidet med frivilligheten ytterligere

- Søke om penger til prosjekter vi ønsker å gjennomføre
- Omrokking av ansatte i den grad det er mulig ifht behov
- Framsnakke kommune og virksomhet selv om vi har noen utfordringer. Det er viktig for vårt omdømme

Virksomhetens arbeidsmål 2018

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2016	2017	Mål 2018
Tjenestekvalitet (brukere)	Brukertilfredshet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	Marker bibliotek; <ul style="list-style-type: none"> • Har Østfolds høyeste utlån pr innbygger 	BU	100%	100%	100%
	Kulturskole; <ul style="list-style-type: none"> • Ingen venteliste 	BU	100%	100%	100%
	Ungdommens Kulturhus; <ul style="list-style-type: none"> • Antall medlemmer • Antall åpne dager 	BU	120 5	120 5	120 5
	Dialogmøte med lag og foreninger	BU	Ett møte	Ett møte	Ett møte
	Faglig kvalitet – god tjenestekvalitet i alle ledd				
	Faglig dyktige, allsidige ansatte	BU			4,5/5
	Praksisplasser 2-3 stk		100%	100%	100%
Organisasjons- kvalitet (medarbeidere)	Godt arbeidsmiljø				
	Mestringsorientert ledelse	MU		3,8/5	4,5/5
	Relevant kompetanseutvikling	MU		3,1/5	4,1/5
	Bruk av kompetanse	MU		3,9/5	4,5/5
	Friske medarbeidere – godt arbeidsmiljø				
	Nærvær	DK	95% nærvær	95% nærvær	95% nærvær
	Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK	100%	100%	100%
Økonomi	God økonomistyring				
	Forbruk mot budsjett	DK			100%
Samfunn	En attraktiv kommune med mennesker og natur i fokus				
	<ul style="list-style-type: none"> • MOT; implementere MOT i lag/foreninger. 1 ny medspiller hvert år 		100%	100%	100%
	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivitet i Ørje sentrum, bruktbuikk 		Åpen butikk 4 dager pr uke	Åpen butikk 4-5 dager pr uke	Åpen butikk 5 dager hver pr uke
	<ul style="list-style-type: none"> • Antall praksisplasser i bruktbuikk • Kulturarrangementer 		6-8 pers.	6-8 pers.	6-8 pers.
	<ul style="list-style-type: none"> • Synlig på sosiale medier. Min. 2-4 innlegg hver uke 		Min 20 arr. Hvert år	Min 20 arr. Hvert år	Min 20 arr. Hvert år
	<ul style="list-style-type: none"> • Folkehelse; tiltak m/innslag av fysisk aktivitet. Min. 6 pr år 		100%	100%	100%
	<ul style="list-style-type: none"> • Omdømme; antall negative tilbakemeldinger 			>3	>3

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn	3 550 270	3 156 241	3 534 066	3 359 698	3 812 066	3 182 066
Driftsutgifter	2 537 544	2 085 713	2 019 907	1 990 275	1 327 893	1 957 893
Bruttoramme	6 087 814	5 241 954	5 549 973	5 349 973	5 139 959	5 139 959
Driftsinntekter	-1 832 172	-913 341	-1 251 341	1 051 341	841 327	841 327
Nettoramme	4 255 642	4 328 613	4 298 632	4 298 632	4 298 632	4 298 632

Konkrete utfordringer i virksomheten:

- Opprettholde tjenestetilbudet
- Bemanning
- Beholde ansatte og økonomi

Dette kan virksomheten gjøre for å møte dette (muligheter):

- Snakke oss opp og fram
- Styrke samarbeidet med frivillige
- Fortsette og understreke viktigheten av vår tilstedeværelse som arenabygger
- Fortsette å generere frivillige gjennom vårt ungdomsarbeid
- Bruke «lommelykta» på det som fungerer og er bra

Budsjett 2018 med økonomiplan 2018-2021 for Øvrige områder

Stab, støtte og fellesfunksjoner

Virksomhetens budsjettområder

1100	Kontroll og tilsyn
1200	Rådmannskontoret
1300	Økonomikontoret
1400	Felles utgifter
1405	Servicetorget
1410	Innkjøp
1415	Kommuneoverlege
1420	IKT lokalt
1430	Syssetting
1440	Lærlingeordning
1450	Frikjøp tillitsvalgte
1480	Pedagogisk rådgivning

Virksomheten og oppgavene

Innenfor ansvarsområdene ligger følgende hovedoppgaver: pedagogisk rådgivning til barnehager og skole, tilsynsmyndighet for barnehager og skole, servicetorg og kommunikasjon, arkiv, politisk sekretariat, boligforvaltning kommunale boliger, startlån, beredskap, lønn, regnskap, skatteoppkrever, innfordring, økonomi, HR og personal-forvaltning. Per i dag har vi et interkommunalt samarbeid med Rømskog og Aremark på regnskapstjenester og skatteoppkrever.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018
Lønn	14 061 545	15 634 150	14 360 149
Driftsutgifter	12 970 332	20 157 969	22 949 362
Bruttoramme	27 031 877	35 792 119	37 309 511
Driftsinntekter	-7 698 375	-5 470 101	-4 366 637
Nettoramme	19 333 502	30 322 018	32 942 874

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

Ressurser generelt til kompetansekrevene oppgaver innen samfunns- og organisasjonsutvikling.

Spesielt må nevnes:

- HR
- Digitalisering
- Beredskapsarbeid og rutiner satt i system
- Følge opp arbeidsgiverstrategiens handlingsdel
- Implementering av kvalitets-/internkontrollsystem

Språk mellom lovpålagte krav, politisk og administrativ vilje, engasjement, ambisjon og forventninger og de faktiske tilgjengelige ressurser.

IKT-situasjonen er uavklart – fortsette som før eller over på noe nytt, og i så fall hva?

Avvikling av interkommunale samarbeid - oppgaver må ivaretas på annen måte eller med færre ressurser

Sårbarhet ved sykdom/fravær – ofte bare en person som kan utføre en bestemt jobb

Å holde oss oppdatert og informerte om alt av endringer innen lovverk, forskrifter, rammeplaner, retningslinjer og lignende.

Ny personvernlov fra 01.05.18.

Beholde og rekruttere dyktige medarbeidere.

Virksomhetenes konkrete muligheter til å møte utfordringene:

Vi skal aktivt søke og delta i samarbeid (nettverk, samarbeidsmøter m.m) med andre på tvers av kommuner, f.eks gjennom SmartKom. Vi må utnytte hver enkelt ansatt sine eksterne fagnettverk innenfor aktuelle fagområder. Vi må utpeke og lære opp superbrukere på nytt kvalitetssystem i alle virksomheter. Vurdere å leie eksterne ressurser for å få beredskapssystemet på plass og kjent.

IKT: Offentlig anbud, Ikomm eller annet samarbeid, fortsette som før – må konkludere tidlig i 2018, helst før.

Slik kan vi gjøre det annerledes:

Vi må utnytte systemer (for eksempel) Visma og alle de mulighetene det gir i forhold til forenkling av oppgaver – digitalisering er en mulighet og en utfordring.

Mer hensiktsmessig organisering av og ansvars- og oppgavefordeling i rådmannsteamet – rådmann og to kommunalsjefer.

Vi må tenke smartere rundt organisering og dimensjonering av sentraladministrasjonen, hente ut synergier av hverandre – «se utenfor boksen».

Skape et inkluderende og helsefremmende arbeidsmiljø

En aktiv, konkurransedyktig lønnspolitikk

Samarbeid på de områdene vi kan samarbeide, og med de vi kan samarbeide med.

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn	14 061 545	15 634 150	14 360 149	14 460 149	13 660 149	12 910 149
Driftsutgifter	12 970 332	20 157 969	22 949 362	22 775 206	22 366 094	22 290 889
Bruttoramme	27 031 877	35 792 119	37 309 511	37 235 355	36 026 243	35 201 038
Driftsinntekter	-7 698 375	-5 470 101	-4 366 637	-4 235 431	-3 083 369	-3 008 164
Nettoramme	19 333 502	30 322 018	32 942 874	33 042 874	33 142 874	33 142 874

Politikk og utvalg

Virksomhetens budsjettområder

1010	Kommunestyre/formannskap
1015	Oppvekst og omsorgsutvalg
1016	Plan- og miljøutvalg
1020	Støtte til politiske partier
1030	Stortings- og kommunevalg
1040	Eldreråd
1045	Ungdomsråd
1080	Arbeidsmiljøutvalg

Virksomheten og oppgavene

Tidligere var dette området lagt under stab og støtte, fellesutgifter. For å skille ut kostnadene til de forskjellige utvalgene og kommunestyre/formannskap, ble dette lagt på et eget område. I tillegg er kostnader knyttet kjøp fra Bedriftshelsetjenesten lagt under her.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018
Lønn	2 277 041	2 023 256	2 011 904
Driftsutgifter	1 163 533	836 980	798 096
Bruttoramme	3 440 574	2 860 236	2 810 000
Driftsinntekter	-319 355	-63 000	-10 000
Nettoramme	3 121 219	2 797 236	2 800 000

Budsjett 2018

Vi har opprettholdt økte utgifter til kjøp av tjenester fra Bedriftshelsetjenesten, den er videreført fra 2017.

I budsjett- og økonomiplan 2017-2020 la vi inn reduksjon i kostnader fra 2020 med begrunnelse i og redusere antall representanter i kommunestyret. Dette har vi ikke videreført i budsjett- og økonomiplan 2018-2021, fordi vi skal ha en gjennomgang av «Reglement for godtgjørelse til politikere», og eventuelle endringer der vil skje fra 01.01.2018. Denne endringen kan medføre økte kostnader, og vil derfor komme opp som egen sak.

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn	2 277 041	2 023 256	2 011 904	2 027 447	2 010 332	1 994 789
Driftsutgifter	1 163 533	836 980	798 096	786 553	799 668	819 211
Bruttoramme	3 440 574	2 860 236	2 810 000	2 814 000	2 810 000	2 814 000
Driftsinntekter	-319 355	-63 000	-10 000	-14 000	-10 000	-14 000
Nettoramme	3 121 219	2 797 236	2 800 000	2 800 000	2 800 000	2 800 000

Private barnehager

Virksomhetens budsjettområder

2400 Private barnehager

Virksomheten og oppgavene

Marker kommune betaler tilskudd til 3 private barnehager. Det er Øymark barnehage, Tussilago barnehage og Annen etasje barnehage.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Lønn			
Driftsutgifter	13 206 141	12 400 000	12 000 000
Bruttoramme	13 206 141	12 400 000	12 000 000
Driftsinntekter	-48 274		
Nettoramme	13 157 867	12 400 000	12 000 000

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

Ramme redusert med kr 400 000 fra 2017 til 2018. Dette med bakgrunn i regnskapstall for 2017.

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn						
Driftsutgifter	13 206 141	12 400 000	12 000 000	12 000 000	12 000 000	11 800 000
Bruttoramme	13 206 141	12 400 000	12 000 000	12 000 000	12 000 000	11 800 000
Driftsinntekter	-48 274					
Nettoramme	13 157 867	12 400 000	12 000 000	12 000 000	12 000 000	11 800 000

Konkrete utfordringer i virksomheten:

I tillegg til tilskudd til private barnehager, skal kommunen også dekke utgifter til søskenmoderasjon, redusert foreldrebetaling til 3,4 og 5 åringer i 20 timer pr uke, utgifter til barn/barnegrupper med spesielle behov og kompensasjon for pedagognorm frem til 2020.

Livssynsformål

Virksomhetens budsjettområder

1700 Livssynsformål

Virksomheten og oppgavene

Marker kommune betaler et årlig tilskudd til Marker kirkelige fellesråd på kr 3 399 000. I tillegg skal det betales ut støtte til andre trossamfunn på kr 170 000.

Marker kirkelige fellesråd har i oppgave å samordne kirkelig virksomhet i kommunen. Det betyr at rådet er ansvarlig for drift og forvaltning av kirkebygg, kapell og kirkekontor. I tillegg har fellesrådet arbeidsgiveransvar for kirkelig ansatte.

Marker kirkelige fellesråd er også offentlig gravferdsforvaltning i kommunene, og drifter de tre gravplassene.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018
Lønn			
Driftsutgifter	3 712 371	3 694 300	3 594 300
Bruttoramme	3 712 371	3 694 300	3 594 300
Driftsinntekter	211 253	-25 300	-25 300
Nettoramme	3 923 624	3 669 000	3 569 000

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

Ramme for 2018 er redusert med kr 100 000 i henhold til vedtak i budsjett- og økonomiplan for 2017-2020.

«Den reduserte rammeoverføringen som er lagt inn i kommunens økonomiplan på sikt vil få store konsekvenser for fellesrådet og dets ansatte. Det er ikke lagt inn noe kutt i stillinger for 2018, men dette er fordi vi kan budsjettere med en ekstraordinær høy inntekt på festeavgift i 2018. For de kommende år vil det ikke være mulig å få budsjett i balanse uten å redusere i antall årsverk.»

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn						
Driftsutgifter	3 712 371	3 694 300	3 594 300	3 494 300	3 394 300	3 394 300
Bruttoramme	3 712 371	3 694 300	3 594 300	3 494 300	3 394 300	3 394 300
Driftsinntekter	211 253	-25 300	-25 300	-25 300	-25 300	-25 300
Nettoramme	3 923 624	3 669 000	3 569 000	3 469 000	3 369 000	3 369 000

Konkrete utfordringer i virksomheten:

I økonomiplanperioden er rammene til Marker kirkelige fellesråd ytterligere redusert med kr 100 000. Fra 2021 er det ikke lagt inn en innsparing på kr 100 000.

IKS

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

1500 IKS

Virksomheten og oppgavene

I kommunestyret 13.06.17, sak 17/042 ble det gjort vedtak om å opprette et nytt rammeområde som heter IKS. Det området består av følgende IKS'er som Marker kommune er en del av: Indre Østfold Kriesesenter IKS, Indre Østfold Brann og Redning IKS, Indre Østfold Lokalmedisinsk Kompetansesenter IKS, Mortenstua skole IKS, Indre Østfold Kommunerevisjon IKS, Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat IKS og Østfold Interkommunale Arkivselskap IKS.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018
Lønn			
Driftsutgifter		9 185 000	10 700 000
Bruttoramme		9 185 000	10 700 000
Driftsinntekter			
Nettoramme		9 185 000	10 700 000

Budsjett 2018 – hovedutfordringer for virksomheten

Usikkerheten rundt kostnader for IKS'ene, og særlig Indre Østfold Brann og Redning IKS, gjør at vi foreslår å øke rammen fra 2017 til 2018 med kr 1 515 000.

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Buds(end) 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn						
Driftsutgifter		9 185 000	10 700 000	10 700 000	10 700 000	10 700 000
Bruttoramme		9 185 000	10 700 000	10 700 000	10 700 000	10 700 000
Driftsinntekter						
Nettoramme		9 185 000	10 700 000	10 700 000	10 700 000	10 700 000

Usikkerhet rundt flere av IKS'ene knyttet til kommunesammenslåing klarer vi ikke se konsekvensen av nå, og er derfor ikke tatt høyde for i budsjett- og økonomiplanen 2018-2021.

I forbindelse med kommunesammenslåing, er oppsigelsestiden for IKS'ene endret til 6 måneder og ikke 12 måneder. Se lovhenvising under:

« Kommunar og fylkeskommunar som er med i interkommunalt samarbeid etter kommunelova § 27, lov om interkommunale selskap eller kommunal særlovgiving, kan innan eitt år frå iverksetjing av ei grenseendring seie opp deltakarforholdet sitt med ein frist på seks månader. Innan den same fristen kan også kvar av partane krevje at vedtektene for samarbeidet eller selskapsavtalen blir vurderte på nytt. Reglane i kommunelova § 27 om å gå ut av interkommunalt samarbeid og reglane i lov om interkommunale selskap § 30 om å gå ut av interkommunale selskap, gjeld elles tilsvarande i slike tilfelle.»

Næring

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

- 7600 Næringsutvikling
- 7630 Haldenkanalen
- 7640 Innovasjon Grenseland/grenserådet
- 7650 Regionalpark Haldenkanalen
- 7660 Internasjonalt samarbeid
- 7670 Barnas Grenseland
- 7675 Bolyst
- 7680 Utviklingsavtalen

Virksomheten og oppgavene

Næringsutviklings samarbeidet er i stor grad av interkommunalt karakter, i samarbeid med kanalkommunene, grensekommunene eller kommunene i Indre Østfold. Kommunenes attraktivitet måles årlig av Telemarksforskning og kommunene rangeres i forhold til attraktivitet og utvikling innen bosetting, næringsutvikling og opplevelse. Vi har derfor over mange år forsøkt å ha eksternt finansierte prosjekter innen alle disse tre områdene. Prosjektene knyttet til ansvarsområdene 7640-7675 skal så langt som mulig være selvfinansierende.

Regionalpark Haldenkanalen er det største av de pågående prosjektene og her godtgjøres Marker kommune for prosjektledelse, administrasjon og regnskap. Marker kommunes samlede utgift til samarbeidsprosjektene er kr 300 000, og dette er det årlige bidraget til utviklingsavtalen for grensekommunene.

I tillegg er det avsatt noen midler til internasjonalt samarbeid, kr 40 000 og noe midler til annonsering og øvrig markedsføring. De største utgiftspostene under næring er vår andel av Haldenvassdragets Kanalselskap og Vannområde Haldenvassdraget. Nytt for 2018 er at Marker kommune overtar vertskommuneansvaret for Vannområde Haldenvassdraget (Aurskog-Høland har hatt dette tidligere). Dette føres på ansvarsområde 7630 med funksjon 360 og aktivitet 763

Marker kommune har også vertskommuneansvaret for Visit Indre Østfold, etablert i 2017 og søkt videreført for 2018 og 2019. Alle tidligere deltakere i samarbeidet er med unntatt Aremark og Spydeberg. Reiselivssamarbeidet antas å bli reorganisert etter at ny kommunestruktur trer i kraft 2020.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Lønn	924 071	1 185 846	841 122
Driftsutgifter	8 855 708	5 447 573	6 978 085
Bruttoramme	9 779 779	6 633 419	7 819 207
Driftsinntekter	-8 692 931	-5 268 635	-6 754 423
Nettoramme	1 086 848	1 364 784	1 064 784

Årsaken til høyere økonomisk ramme i 2017 er kommunestyrets vedtak om finansiering av Avisa Grenseland med kr 300.000.

Økonomiplan driftsbudsjett

Område	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Lønn	947 071	1 185 846	841 122	850 541	850 541	841 122
Driftsutgifter	8 832 708	5 502 573	6 978 085	6 818 666	6 768 756	6 778 085
Bruttoramme	9 779 779	6 633 419	7 819 207	7 669 207	7 619 207	7 619 207
Driftsinntekter	-8 692 931	- 5 268 635	-6 754 423	-6 604 423	-6 554 423	-6 554 423
Nettoramme	1 086 848	1 364 784	1 064 784	1 064 784	1 064 784	1 064 784

Konkrete utfordringer i virksomheten:

Marker er en kommune under det distriktpolitiske virkemiddelsystemet i KMD, men mottar ikke lenger overføringer til utviklingsarbeid. Kommunen har vedtatt en samarbeidsavtale med kanalkommunene om kanalselskapet, regionalparken og vannområdet. Disse forplikter både økonomisk og arbeidsmessig. En utfordring er å finne midler til satsing lokalt, ikke minst i forhold til videre utvikling av sentrum.

Det jobbes for statlig finansiering av regionalparken, samt etablering av et kompetansemiljø knyttet til naturbasert reiseliv på Ørje.

Marker kommune må gjøre seg attraktiv for etablerere for at det skal etableres nye arbeidsplasser. Et tiltak i den forbindelse er den nyetablerte Ressursparken, men hvor utfordringen er videre finansiering.

Dette kan virksomheten gjøre for å møte dette (muligheter):

For at det skal bli attraktivt å etablere virksomhet i Marker kommune må vi jobbe med

- Sentrumsutvikling
- Opplevelsesutvikling knyttet til Tangen og Ørje Brug
- Markedsføring og omdømmebygging av kommunen som bo- og etableringskommune, alene eller sammen med andre
- Legge til rette for økte næringsengasjement
- Avklare framtidig organisering av reiselivet
- Sikre finansiering av Regionalpark Haldenkanalen ved lobbyvirksomhet mot stat og fylkeskommune
- Sikre framtidig finansiering av Ressursparken

8. Budsjettnoter

Note 1 – Skattegrunnlag og inntekstutjevneende tilskudd

Skatteinntekter	2018	2019	2020	2021
Skatteinntekter	81 481 000	81 481 000	81 481 000	81 481 000
Inntekstutjevneende tilskudd	19 341 000	19 341 000	19 341 000	19 341 000
Rammetilskudd	104 573 000	103 028 000	102 432 000	102 305 000
Sum skatteinntekter og inntekstutjevneende tilskudd	205 395 000	203 850 000	203 254 000	203 127 000
Eiendomsskatt	10 700 000	11 000 000	12 400 000	12 700 000

Note 2 – Fiskale inntekter

Marker kommune har i 2018 budsjettet eiendomsskatt tilsvarende 4,00 promille for alle boliger, og 7,00 promille for verker og bruk.

Note 3 – Generelle statstilskudd

Generelle statstilskudd	Beløp
Integreringstilskudd	3 967 500
Rentekompensasjon	1 200 000
Rentekompensasjonsordningen fordeles som følger:	
Marker bo- og service	1 000 000
Marker skole	190 000
Kirkene	10 000

Note 4 – Utbytte fra selskaper

Det er ikke budsjettet med utbytte i perioden 2018-2021.

Note 5 - Bruk og avsetning til fond i 2017

Bruk og avsetning av fond i 2018	Beløp
Bruk av bundne fond	0
Sum bruk av fond i budsjett 2018	0
Avsetning til ubundne fond	8 275 950
Avsetning til bundne fond	0
Sum avsetning til fond i budsjett 2018	8 275 950

Note 6 - Vekting av avdrag

Tekst	Beløp
Anleggsmidler til grunnlag pr 01.01.2017	244 341 333
Gjenværende gjennomsnittlig levetid	33,29 år
Samlet lånegjeld (investeringsgjeld)	186 871 810
Minimum avdragsbeløp	5 614 150
Budsjettert avdrag i 2018	7 185 259

Det vil si at det er budsjettert med mer avsetning til avdrag enn det minste lovlige – jfr avsatt kr 7 185 259.

9. Kommunale avgifter/gebyrer

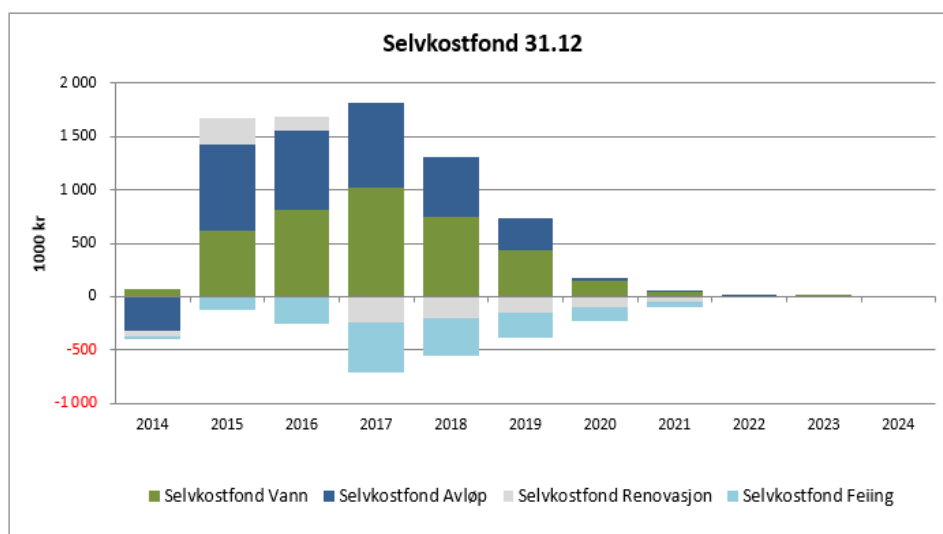
Marker kommune benytter selvkostmodellen Momentum Selvkost Kommune til for- og etterkalkulasjon av kommunale gebyrer. Forslaget til gebyrsatser for 2018 er utarbeidet i samarbeid med Momentum Selvkost AS. Gebyrene utarbeides i tråd med Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, februar 2014). Selvkost innebærer at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har avsatte overskudd som er eldre enn fire år, må overskuddet brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret.

Utfordringer med selvkostbudsjettet

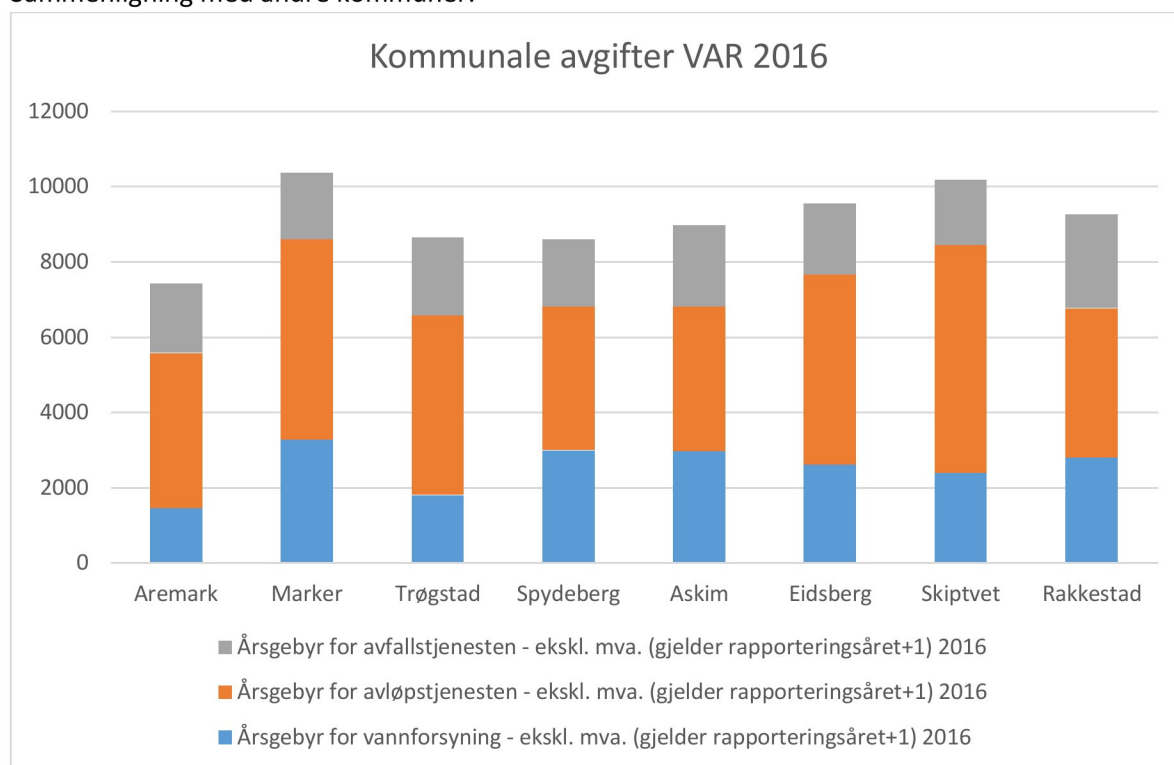
Det er en rekke faktorer som Marker kommune ikke rår over i forhold til hva selvkostresultatet for det enkelte år vil bli. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAPrente + 1/2 %-poeng), gjennomføringsevne på planlagte prosjekter (kapasitetsbegrensninger internt og eksternt), samt (uventede) inntekter fra nye abonnenter eller brukere. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet. Kalkylerenten er for 2018 anslått å være 2,01 %.

Gebyrutvikling vann, avløp, renovasjon, slamtømming og feiing

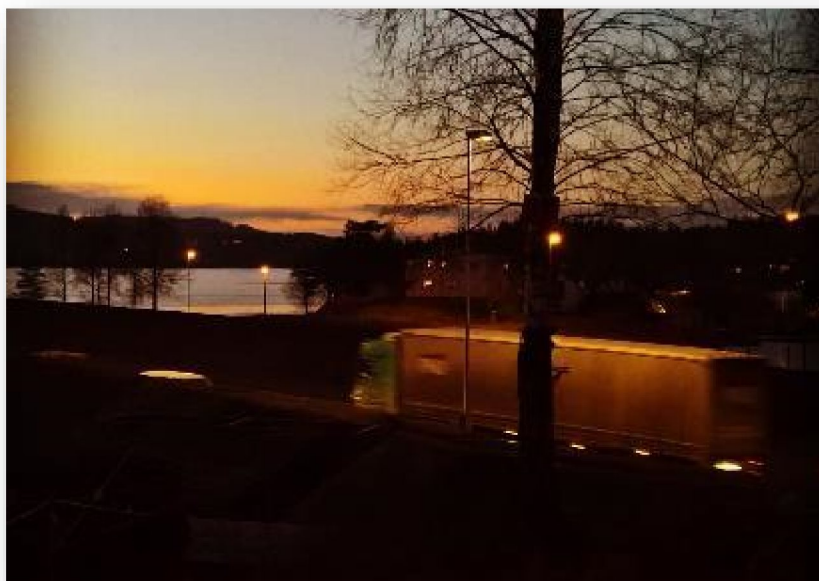
Selvkostmodellen foreslår en reduksjon av avgiftene for vann i 2018, men at de skal økes igjen fra 2019. Modellen foreslår en liten økning i avgiften for avløp og renovasjon og en betydelig økning for slam og feiing. Når det gjelder feiing skyldes den store økningen fra tidligere at Indre Østfold Brann og Redning IKS som nå har dette ansvaret legger til grunn en annen modell for beregning av kostnader. Når det gjelder renovasjon har Marker kommune hatt et svært lavt nivå noen år, og har tatt inn mindre enn det har kostet. Kommunen må derfor dekke inn dette. Renovasjonsavgiften vil heretter bli det samme som Indre Østfold Renovasjon IKS belaster kommunen, uten noen form for beregning av indirekte kostnader. IØR IKS kommer også til å overta selvkostregnskapet fra 2018.

Sammenligning med andre kommuner:

Rådmannen vil på bakgrunn av dette foreslå at avgift på vann og avløp holdes på samme nivå som i 2017, mens det på områdene feiing, renovasjon og slam legges til grunn en økning i avgiftene, som fremgår nedenfor. På de øvrige områdene foreslås det kun mindre endringer.

Avgift/gebyr – inkludert mva (vann, avløp, renovasjon, feiing)	2018	2017
Vann		
Vann, abonnementsgebyr	1,187,50	1,187,50
Vann, abonnementsgebyr, 4 eller flere boenheter	887,50	887,50
Vann, pr. m ³	19,37	19,37
Tilknytningsgebyr		
Enebolig, selveid leilighet og annen selvstendig boligenhet der det betales andel av grunnlagsinvesteringer for vann og kloakkanlegg	5.000,00	10.000,00
Tilsvarende boliger i øvrige områder	15.000,00	20.000,00
Tilknytningsavgift for industri og annen bebyggelse (pr m ² brutto gulvflate)	37,50	37,50
Avløp		
Avløp, abonnementsgebyr	1.500,00	1.500,00
Avløp abonnementsgebyr 4 eller flere boenheter	1.125,00	1.125,00
Avløp, pr. m ³	34,37	34,37
Tilknytningsgebyr		
Enebolig, selveid leilighet og annen selvstendig boligenhet der det betales andel av grunnlagsinvesteringer for vann og kloakkanlegg	5.000,00	10.000,00
Tilsvarende boliger i øvrige områder	15.000,00	20.000,00
Tilknytningsavgift for industri og annen bebyggelse (pr m ² brutto gulvflate)	37,50	37,50
Slamtømming (tømming og behandling)		
Slamavskiller 1-4 m ³ m/wc tilknyttet	1.840,00	1.600,00
Slamavskiller 1-4 m ³ u/wc tilknyttet	1.840,00	1.600,00
Slamavskiller per m ³ utover 4 m ³	350,00	300,00
Tett tank 1-3 m ³	1.840,00	1.600,00

Tett tank 4-6 m ³	2.600,00	2.300,00
Tett tank per m ³ utover 6 m ³	350,00	300,00
Større slamavskillere fra fellesanlegg, pr m ³	450,00	390,00
Minirensanlegg, 1-4 m ³	2.250,00	1.950,00
Minirensanlegg, 5-7 m ³	2.500,00	2.300,00
Minirensanlegg per m ³ utover 7 m ³	350,00	300,00
Tilknytning til trykkavløpsanlegg	1,2 G	
Årlig tilsyns- og kontrollgebyr – spredt avløp	600,00	562,50
Renovasjon	2018	2017
Pr. boenhet	2.500,00	2.200,00
Pr fritidsbolig	1.200,00	1.000,00
Feiing	2018	2017
Pr pipeløp	500,00	475,00
Pr fritidsbolig med pipe	500,00	475,00
Pr gassanlegg	250,00	250,00
Avgift/gebyr – ikke mva på disse gebyrene	2018	2017
Byggesak	2018	2017
For behandling av søknader/tilsyn pr. ny boligenhet	8.000,00	7.500,00
pr. ny hytte	8.000,00	7.500,00
pr boenhet over 4 boenheter	3.000,00	3.000,00
For behandling av søknader uten ansvarsrett, og mindre byggearbeider	2.000,00	2.000,00
For behandling av meldingssaker driftsbygninger < 1.000 kvm	2.000,00	2.000,00
driftsbygninger > 1.000 kvm tillegg	4.000,00	4.000,00
for husdyrrom	500,00	500,00

For behandling av søknader/tilsyn med arbeider (ikke meldingstiltak) betales gebyr etter grunnflate

Areal i m ²	pris pr m ²	pris pr m ²
< 50	30,00	30,00
50- 200	27,00	27,00
200-400	24,00	24,00
400-600	22,00	22,00
>600	20,00	20,00

For søknadspliktige tilbygg på hytter betales 35,- kr/m²

For enklere bygg som for eksempel industribygg, lagerbygg, (evt. søknadspliktige driftsbygninger) og hovedombygging betales 50 % gebyr

For hver etasje over og under betales ett tillegg på 50 % av grunnarealtaksten

Minstepris, nybygg	8.000,00	7.500,00
Minstepris, tilbygg	3.000,00	3.000,00

For behandling av søknader/tilsyn med arbeider som ikke kan måles etter grunnflate, f.eks forstøtningsmur, innhegning, skilt eller bruksendring er gebyret for hvert tilfelle	1.850,00	1.800,00
---	----------	----------

Delegert behandling av dispensasjoner, tilleggssøknad, ufullstendige søknader og oversendelse til andre myndigheter, samt andre gjøremål som ikke dekkes under foranstående	1.850,00	1.800,00
---	----------	----------

Dispensasjoner og søknader som krever oversendelse til andre myndigheter for høring og endring av plan	8.000,00	7.500,00
--	----------	----------

Dispensasjoner og søknader som krever oversendelse til andre myndigheter for høring	5.000,00	5.000,00
---	----------	----------

Dispensasjoner og søknader som ikke krever oversendelse til andre myndigheter for høring	3.000,00	3.000,00
--	----------	----------

Dersom arbeid igangsettes før godkjenning, ramme-tillatelse eller igangsettingstillatelse er gitt, kan det ilegges et tilleggsgebyr på 100 % av fullt behandlingsgebyr og minimum Overtredelsesgebyr ilegges i henhold til PBL.	1.250,00	1.250,00
---	----------	----------

For behandling av søknad om seksjonering av eiendom betales 3 ganger rettsgebyr uten befaring, og 5 ganger rettsgebyr med befaring (rettsgebyret er pt kr 860,-).

Delingstillatelse etter plan og bygningsloven	2.000,00	2.000,00
Søknad om tillatelse til rivning for bygg uten behov for høring	500,00	500,00
Søknad om tillatelse til rivning av bygg der vernemyndigheter må uttale seg	1.500,00	1.500,00
Søknad om ansvarsrett i tiltaksklasse 1, der foretak ikke kan erklære	800,00	800,00

Reguleringsplan**2018** **2017**

Private forslag til reguleringsplan (inkludert direkte kostnader)	25.000,00	25.000,00
For mindre reguleringsendringer betales	2.000,00	2.000,00
Søknad om oppstart av reguleringsplanarbeid med påfølgende avslag	4.000,00	4.000,00
Gebyrer for andre arbeider som ikke kan beregnes etter foranstående satser beregnes etter anvendt tid, pris pr time		

Utslipp**2018** **2017**

Søknad om utslippstillatelse	3.000,00	3.000,00
Søknad om utslippstillatelse for fellesanlegg, > 4 boenheter	6.000,00	6.000,00
Søknad om utslippstillatelse for anlegg større enn 50 pe, kap.13.	10.000,00	10.000,00

Oppmåling**2018** **2017**

Oppretting av matrikkelenhet, arealer < 1.000 m ²	8.000,00	7.750,00
Oppretting av matrikkelenhet, arealer 1.001 - 3.000 m ²	14.500,00	14.000,00
Oppretting av matrikkelenhet, arealer 3.001 - 5.000 m ²	18.500,00	18.250,00
- pr påbegynt daa for arealer 5.000 – 20.000 m ²	1.750,00	1.550,00
- pr påbegynt daa for arealer 20.000 – 100.000 m ²	750,00	725,00
- pr påbegynt daa for arealer > 100.000 m ²	550,00	525,00

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensede tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyr pr. sak:

6 -10 saker; 10% reduksjon

11-25 saker; 15% reduksjon

> 25 saker; 20% reduksjon

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene

Oppmåling av uteareal på eierseksjon,

< 50 m ²	5.500,00	5.250,00
51 – 250 m ²	7.500,00	7.250,00
251 – 2.000 m ²	9.500,00	9.500,00
> 2.000 m ² pr påbegynt daa	950,00	950,00

Oppretting av anleggseiendom,

< 2.000 m ³	18.500,00	18.250,00
2.001 – 20.000 m ³	1.950,00	1.900,00
> 20.001 m ³ pr påbegynt m ³	1.000,00	950,00

Registrering av eksisterende jordsameie etter medgått tid, pris pr time	700,00	675,00
---	--------	--------

Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning (i tillegg til oppmålingsforretning)	3.500,00	3.150,00
--	----------	----------

Grensejustering grunneiendom, etter fastsatte bestemmelser

< 250 m ²	6.500,00	6.300,00
251 – 500 m ²	9.500,00	9.000,00

Grensejustering anleggseiendom, etter fastsatte bestemmelser

< 250 m ³	9.000,00	9.000,00
251 – 1.000 m ³	11.500,00	11.500,00

Arealoverføring grunneiendom

< 250 m ²	10.750,00	10.750,00
251 – 500 m ²	13.500,00	13.500,00
pr overskytende påbegynt 500 ²	3.500,00	3.150,00

Arealoverføring anleggseiendom

< 250 m ³	13.500,00	13.500,00
251 – 1.000 m ³	15.500,00	16.250,00
pr overskytende påbegynt 500 ³	850,00	850,00

Klarlegging av eksisterende grense, der grensen tidligere er koordinatbestemt:

inntil 2 punkter for påfølgende punkter, gebyr pr punkt	3.500,00	3.700,00
	500,00	525,00

Klarlegging av eksisterende grense, der grensen tidligere ikke er koordinatbestemt

inntil 2 punkter for påfølgende punkter, gebyr pr punkt	6.500,00	6.750,00
	1.000,00	1.050,00

Gebyr for klarlegging av rettigheter etter medgått tid. Pris pr time	650,00	675,00
--	--------	--------

Utstedelse av matrikelbrev

inntil 10 sider over 10 sider	200,00	175,00
	350,00	350,00

Andre gebyrer

	2018	2017
Gebyr for kopi av målebrev/skylddelinger	200,00	175,00
Utskrift av situasjonskart, A4	0,00	0,00
Utskrift av situasjonskart, A3	105,00	105,00
Utskrift av situasjonskart, A2	205,00	205,00
Utskrift av situasjonskart, A1	310,00	310,00
Utskrift av situasjonskart, A0	410,00	410,00
Salg av digitale kart	Beregnes	Beregnes
Kart- og delingsforretninger over større sammenhengende parseller/eiendommer til landbruks-, fritids- og andre allmennyttige formål, beregnes anvendt tid, pris pr time	690,00	683,00
Gebyr når oppmålingsmyndigheten og annen instans foretar arbeidsfordelingen		
- for oppmålingsmyndighetens klargjøring og registrering	50 % gebyr	50 % gebyr
- for innkalling og avholdelse av forretning	20 % gebyr	20 % gebyr
- for merking og merkemateriell	10 % gebyr	10 % gebyr
- for måling, beregning og uttegning	30 % gebyr	30 % gebyr
Gebyrer for andre arbeider som ikke kan beregnes etter foranstående satser beregnes etter anvendt tid, pris pr time	700,00	675,00

Utgifter til merkemateriell er inkludert i gebyrene.

Tinglysningsgebyr kommer i tillegg.

Hvis gebyr anses å bli åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, eller anses åpenbart urimelig av andre grunner, kan rådmannen fastsette passende gebyr.

Megleropplysninger	2018	2017
Meglerpakke	1.100,00	1 036,00
Eiendomsinformasjon	70,00	67,00
Bygningsdata fra Matrikkelen	50,00	46,28
Grunnkart	350,00	321,15
Ledningskart VA	110,00	103,60
Målebrev	110,00	113,96
Midlertidig brukstillatelse og ferdigattest	50,00	46,28
Pipe eller ildsted	120,00	113,96
Arealplan m/bestemmelser	200,00	165,07
Ortofoto	325,00	310,79
Tilknytning til offentlig vann og avløp	35,00	35,92
Kommunale avgifter og legalpant	225,00	217,56

Saker etter jord- og konsesjonsloven	2018	2017
- deling	2.000,00	2.000,00
- konsesjon	5.000,00	5.000,00

Marker Rådhus

Rom	Antall personer	Utstyr	Pris u/4t	Pris o/4t
Møterom 1	16	Tavle/lerret	250,00	500,00
Møterom 2	12		250,00	500,00
Formannskapssal	12	Projektor/tavle/lerret	250,00	500,00
Kommunestyresal	70	Lerret/projektor	550,00	1.100,00
Spiserom	20	Tavle, TV, kjøkken	250,00	500,00
Kjøkken	ca 400 pers	Dekketøy	1.500,00	1.500,00
Samfunnssal 1			1.250,00	1.750,00
Samfunnssal 2			1.000,00	1.550,00
Samfunnssal 1 og 2 Inkl. scene – helg	400-450		2.750,00	5.500,00
Samfunnssal 1 og 2 Inkl. scene – ukedag	400-450		2.500,00	3.000,00
Scene			350,00	620,00

Marker Skole

Rom	Pris u/6t	Pris o/6t
Festsalen b.skolen	720,00	1.440,00
Kjøkken	205,00	410,00
Gymsal ungd.skolen	820,00	1.640,00
Kjelleren ungd.skolen	720,00	1.440,00
Klasserom inntil kl 21	310,00	
Klasserom etter kl 21	615,00	
Sløydsal inntil kl 21	310,00	
Sløydsal etter kl 21	615,00	
Håndarbeidssal innt kl 21	310,00	
Håndarbeidssal etter kl 21	615,00	

Gymsal Marker Ungdomsskole

Helgeutleie av ungdomsskole, Marker skole, kr 50 pr person pr natt. I utleietiden regnes også nødvendig tid for klargjøring og rydding i lokalene.

Gymsalen Marker skole leies ut til lag/foreninger/privatpersoner for kr 120 pr time. Det er da kun adgang til gymsal og leietager må rydde, svabre, slukke og låse selv.

Markerhallen

Rom	Pris
Hallen pr helg	14.500,00
Møterom 1 etg.	215,00
Møterom 2 etg	425,00

Ungdommens Kulturhus

Rom	Pris
Hele huset	600,00
PA-anlegg	2.000,00

Tunet

Rom	Pris
1 møterom med kjøkkenkrok 40m ²	425,00

Leiepriser for kommunale boliger og eiendommer (ikke mva-belagt)

Leiepriser for kommunale eiendommer, boliger, borettsleiligheter og omsorgsboliger/ trygdeboliger, økes i henhold til konsumprisindeks, 1,6 % fra sept. 2016 til sept. 2017, jmf Husleieloven.

Hjemmehjelp

Inntektsgruppe	Betalingsatser
Inntil 2G	Nasjonal sats
2-4 G	kr 285,00 pr time
Over 4 G	kr 305,00 pr time

G= Grunnbeløp i folketrygden, i 2015 88.370,00

Trygghetsalarmer (ikke mva-belagt)

Engangsgift montering	kr 400,00
Pris pr måned	kr 255,00

Dagsenter (ikke mva belagt)

Dagopphold med mat	kr 155,00
Dagopphold med mat og transport	kr 195,00

Matservering til brukere med enkeltvedtak (ikke mva-belagt)

Middag stor porsjon	kr 77,00
Middag liten porsjon	kr 56,00

Korttid/rehab (ikke mva belagt)

Pr døgn	Nasjonal sats
---------	---------------

Betalingsatser for Grimsby barnehage (ikke mva-belagt)

Plasstørrelse	Mat
100 %	300,00
80 %	255,00
60 %	202,00

For opphold betales til en hver tid gjeldende nasjonale satser. Søskenmoderasjon for barn 2 er 30% og for barn 3 50%. Søskenmoderasjon gjelder også når en har barn i flere barnehager i kommunen.

Betalingsseter for skolefritidsordningen ved Marker skole (ikke mva-belagt)

Plastørrelse	Pris uten mat	Mat
Over 20 timer	2.175,00	190,00
15-20 timer	1.800,00	170,00
Under 15 timer	1.500,00	130,00

Betalingsseter for Kulturskole og UKH (ikke mva-belagt)

Årlig avgift individuell opplæring kulturskole	2.900,00
Årlig avgift i gruppe opplæring kulturskole	2.400,00
Medlemskap UKH	550,00

Fellingstillatelse elg, pr felt dyr

Voksent dyr	500,00
Kalv	400,00

10. Økonomiske oversikter

Drift

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	8 732 824	8 724 000	8 885 000	8 785 000	8 785 000	8 785 000
Andre salgs- og leieinntekter	18 723 230	15 340 000	17 659 000	17 559 000	17 559 000	17 559 000
Overføringer med krav til motytelse	40 706 536	32 928 115	31 095 875	28 510 050	24 784 000	24 788 000
Rammetilskudd	114 702 689	123 782 000	123 914 000	122 369 000	121 773 000	121 646 000
Andre statlige overføringer	10 246 637	4 897 000	5 967 500	3 913 500	2 909 500	1 811 500
Andre overføringer	285 341	435 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Skatt på inntekt og formue	85 886 914	76 918 000	81 481 000	81 481 000	81 481 000	81 481 000
Eiendomsskatt	10 366 327	10 000 000	10 700 000	11 000 000	12 400 000	12 700 000
Andre direkte og indirekte skatter	47 061	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	289 697 559	273 024 115	279 717 375	273 632 550	269 706 500	268 785 500
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	133 351 859	131 802 500	132 044 103	123 759 120	120 092 716	123 003 427
Sosiale utgifter	36 851 596	35 646 878	39 275 855	43 023 897	42 434 754	37 910 645
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	40 064 225	34 377 550	35 225 514	35 727 173	35 370 370	35 479 224
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	36 147 712	33 469 000	36 625 225	36 449 225	36 327 225	36 055 225
Overføringer	17 209 268	18 622 000	17 084 149	16 755 605	16 559 905	16 192 449
Avskrivninger	8 267 308	7 541 428	8 360 189	8 173 053	7 833 265	7 567 006
Fordeelte utgifter	-1 138 000	361 000	111 000	111 000	111 000	111 000
Sum driftsutgifter	270 753 968	261 820 356	268 726 034	263 999 073	258 729 235	256 318 976
Brutto driftsresultat	18 943 591	11 203 759	10 991 341	9 633 478	10 977 266	12 466 524
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	1 230 897	800 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	133 907	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Sum eksterne finansinntekter	1 364 804	900 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	3 278 362	4 400 000	4 815 249	5 847 389	6 862 835	7 850 435
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	5 136 520	5 900 000	7 185 259	8 875 053	9 542 502	9 998 799
Utlån	235 221	100 000	200 000	200 000	200 000	100 000
Sum eksterne finansutgifter	8 650 103	10 400 000	12 200 508	14 922 442	16 605 337	17 949 234
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-7 285 299	-9 500 000	-11 100 508	-13 822 442	-15 505 337	-16 849 234
Motpost avskrivninger	8 267 308	7 637 729	8 385 117	8 197 981	7 858 193	7 591 934
Netto driftsresultat	19 925 599	9 341 488	8 275 950	4 009 017	3 330 122	3 209 224
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	4 401 843	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	3 031 773	20 000	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	7 433 616	20 000	0	0	0	0
Overført til investeringsregnskapet	726 683	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	3 163 168	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	6 351 843	8 397 793	8 275 950	4 009 016	3 330 121	3 209 224
Avsatt til bundne fond	3 773 058	963 695	0	0	0	0
Sum avsetninger	14 014 752	9 361 488	8 275 950	4 009 016	3 330 121	3 209 224
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	13 344 463	0	0	0	0	0

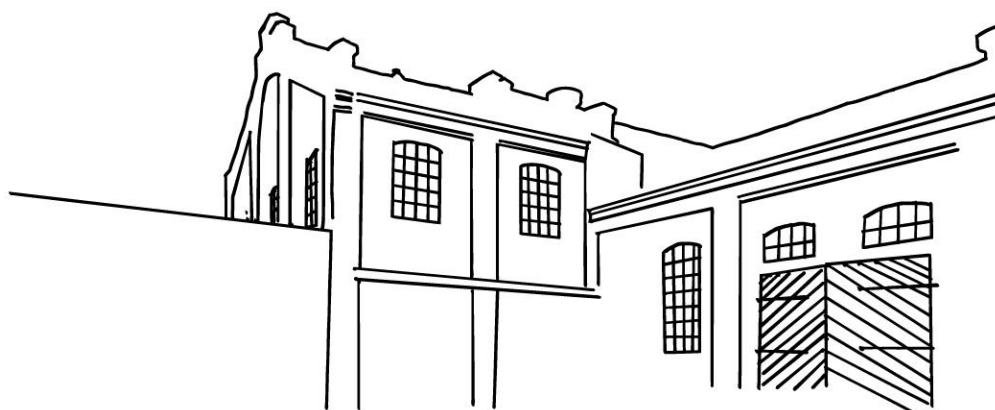
Investering

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	0	0	0	0	0	0
Andre salgsinntekter	135 000	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	0	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	1 731 028	3 217 500	14 275 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
Statlige overføringer	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	1 866 028	3 217 500	14 275 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
Utgifter						
Lønnsutgifter	0	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	0	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	9 913 477	15 080 000	61 715 000	14 265 000	14 475 000	14 350 000
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	0	0	0	0	0	0
Overføringer	1 731 028	4 007 500	14 660 000	3 235 000	3 025 000	3 150 000
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	11 644 505	19 087 500	76 375 000	17 500 000	17 500 000	17 500 000
Finansransaksjoner						
Avdrag på lån	2 273 143	1 000 000	0	0	0	0
Utlån	581 000	2 000 000	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	726 683	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	5 325	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	3 230 918	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	6 817 068	3 000 000	0	0	0	0
Finansieringsbehov	16 595 546	18 870 000	62 100 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Dekket slik:						
Bruk av lån	10 403 102	17 870 000	62 100 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	3 853 272	1 000 000	0	0	0	0
Overført fra driftsregnskapet	726 683	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års utdisponert	5 325	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	4 375	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	1 286 098	0	0	0	0	0
Sum finansiering	16 278 855	18 870 000	62 100 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Udekket/udisponert	-316 690	0	0	0	0	0

Anskaffelse og anvendelse av midler

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Anskaffelse av midler						
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	289 697 559	273 024 115	279 717 375	273 632 550	269 706 500	268 785 500
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	1 866 028	3 217 500	14 275 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	15 621 178	19 770 000	63 200 000	16 100 000	16 100 000	16 100 000
Sum anskaffelse av midler	307 184 765	296 011 615	357 192 375	292 232 550	288 306 500	287 385 500
Anvendelse av midler						
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	262 486 660	250 078 928	258 595 845	254 056 020	249 125 970	246 981 970
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	11 644 505	19 087 500	76 375 000	17 500 000	17 500 000	17 500 000
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	12 230 929	13 400 000	12 200 508	14 922 442	16 605 337	17 949 234
Sum anvendelse av midler	286 362 094	282 566 428	347 171 353	286 478 462	283 231 307	282 431 204
Anskaffelse - anvendelse av midler	20 822 671	13 445 187	10 021 022	5 754 089	5 075 194	4 954 296
Endring i ubrukte lånemidler	9 346 898	0	0	0	0	0
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	0	0	0	0	0	0
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest	0	0	0	0	0	0
Endring i arbeidskapital	30 169 569	13 445 187	10 021 022	5 754 089	5 075 194	4 954 296
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Avsetninger	29 868 775	9 361 488	8 275 950	4 009 016	3 330 121	3 209 224
Bruk av avsetninger	8 729 414	20 000	0	0	0	0
Til avsetning senere år	316 690	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	20 822 671	9 341 488	8 275 950	4 009 016	3 330 121	3 209 224
Int. overføringer og fordelinger						
Interne inntekter mv	10 131 991	8 076 729	8 424 117	8 236 981	7 897 193	7 630 934
Interne utgifter mv	10 131 991	8 780 428	8 549 189	8 362 053	8 022 265	7 756 006
Netto interne overføringer	0	-703 699	-125 072	-125 072	-125 072	-125 072

11. Obligatoriske budsjettskjemaer

Budsjettskjema 1A – drift

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Skatt på inntekt og formue	85 886 914	76 918 000	81 481 000	81 481 000	81 481 000	81 481 000
Ordinært rammetilskudd	114 702 689	123 782 000	123 914 000	122 369 000	121 773 000	121 646 000
Skatt på eiendom	10 366 327	10 000 000	10 700 000	11 000 000	12 400 000	12 700 000
Andre direkte eller indirekte skatter	47 061	0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	10 246 637	4 897 000	5 967 500	3 913 500	2 909 500	1 811 500
Sum frie disponible inntekter	221 249 628	215 597 000	222 062 500	218 763 500	218 563 500	217 638 500
Renteinntekter og utbytte	1 230 897	800 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	3 278 362	4 400 000	4 815 249	5 847 389	6 862 835	7 850 435
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	5 136 520	5 900 000	7 185 259	8 875 053	9 542 502	9 998 799
Netto finansinnt./utg.	-7 183 985	-9 500 000	-11 000 508	-13 722 442	-15 405 337	-16 849 234
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	3 163 168	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	6 351 843	8 397 793	8 275 950	4 009 016	3 330 121	3 209 224
Til bundne avsetninger	3 773 058	963 695	0	0	0	0
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	4 401 843	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	3 031 773	20 000	0	0	0	0
Netto avsetninger	-5 854 453	-9 341 488	-8 275 950	-4 009 016	-3 330 121	-3 209 224
Overført til investeringsbudsjettet	726 683	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	207 484 507	196 755 512	202 786 042	201 032 042	199 828 042	197 580 042
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	207 484 507	196 755 512	202 786 042	201 032 042	199 828 042	197 580 042
Mer/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 1B – til fordeling

Virksomhet	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Totalsum	207 484 507	196 755 512	202 786 042	201 032 042	199 828 042	198 330 042
Politikk og utvalg	3 121 219	2 827 236	2 800 000	2 800 000	2 800 000	2 800 000
Stab, støtte og fellesutgifter	19 333 502	30 322 018	22 242 874	22 242 874	22 242 874	22 242 874
IKS	0	0	10 700 000	10 700 000	10 700 000	10 700 000
Livssynsformål	3 923 624	3 669 000	3 569 000	3 469 000	3 369 000	3 369 000
Marker skole	38 168 150	36 929 315	36 229 313	35 929 313	35 629 313	35 429 313
Grimsby barnehage	5 385 241	5 255 400	5 355 399	5 355 399	5 355 399	5 355 399
Private barnehager	13 157 867	12 400 000	12 000 000	12 000 000	12 000 000	11 800 000
Familie og Helse	20 188 810	19 959 275	21 069 275	21 069 275	21 069 275	21 069 275
NAV	7 875 391	8 474 300	8 567 500	6 713 500	5 909 500	4 811 500
Omsorg	60 696 511	57 014 038	59 284 037	59 784 037	59 784 037	59 784 037
Teknikk, plan og miljø	19 305 867	14 961 533	15 605 228	15 605 228	15 605 228	15 605 228
Kultur, fritid og bibliotek	4 144 320	4 328 613	4 298 632	4 298 632	4 298 632	4 298 632
Næringsutvikling	464 180	614 784	1 064 784	1 064 784	1 064 784	1 064 784
Finans	11 719 825	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2A – investering

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Investeringer i anleggsmidler	11 644 505	19 087 500	76 375 000	17 500 000	17 500 000	17 500 000
Utlån og forskutteringer	581 000	2 000 000	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	726 683	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	2 273 143	1 000 000	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	3 236 243	0	0	0	0	0
Årets finansierungsbehov	18 461 573	22 087 500	76 375 000	17 500 000	17 500 000	17 500 000
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	10 403 102	17 870 000	62 100 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til investeringer	0	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	1 731 028	3 217 500	14 275 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	3 853 272	1 000 000	0	0	0	0
Andre inntekter	135 000	0	0	0	0	0
Sum eksternt finansiering	16 122 402	22 087 500	76 375 000	17 500 000	17 500 000	17 500 000
Overført fra driftsbudsjettet	726 683	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	5 325	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	1 290 473	0	0	0	0	0
Sum finansiering	18 144 883	22 087 500	76 375 000	17 500 000	17 500 000	17 500 000
Udekket/udisponert	-316 690	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2B – investering

Virksomhet	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Totalsum	11 644 505	17 870 000	62 100 000	15 000 000	15 000 000	15 000 000
Stab, støtte og fellesutgifter	2 234 879	3 900 000	3 900 000	900 000	800 000	800 000
Livsformsformål	0	790 000	385 000	735 000	525 000	650 000
Marker skole	700 718	800 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Grimsby barnehage	0	130 000	0	0	0	0
Omsorg	805 863	1 050 000	1 200 000	400 000	300 000	300 000
Teknikk, plan og miljø	7 951 045	9 700 000	56 015 000	12 365 000	12 775 000	12 650 000
Næringsutvikling	-48 000	1 500 000	0	0	0	0

